



10 (133) жовтень 2014 рік

Видання
Полтавської єпархії
Української Православної Церкви

ПОЛТАВСЬКІ ЄПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Засновано в 1864 р.
і відновлено в 2002 р. під назвою
«ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ»

З благословення
Високопреосвященнішого Филипа,
митрополита
Полтавського і Миргородського

...І сотвори БІГЛО



Мозаїка діяльності полтавського Центру «Благо».

Нести в світ добро покликана кожна людина. Але хто як розуміє добро... Останній рік життя нашого суспільства яскраво проілюстрував полярність поглядів співвітчизників, яка в свою чергу засвідчила не тільки відмінність цілей, а й різне сприйняття таких категорій, як добро і зло. У нинішньому шаленому гармидері правд і неправд — а в повсякденній обивательській свідомості, вихованій в останні часи на ідеях споживацтва й самої, правда завжди «моя», а кривда завжди «чужа», — легко втратити здоровий глузд, якщо не мати міцного фундаменту світосприйняття. Святе Євангеліє і святі отці називають наріжним каменем Господа нашого Ісуса Христа. «Я на те народився і на те прийшов у світ, щоб засвідчити правду. І кожен, хто з правди, той чує голос Мій» (Ін. 18: 37), — говорив Христос Пілату. Але не почув Пілат...

«Наша воля є мідна стіна між нами і Богом, і не дає з Ним зблизитися або споглядати Його милість», — пояснює причини духовної глухоти й сліпоти святий Сілуан

Афонський. Слідом за цим преподобним, який досвідно пізнав, що Бог є безмежна Любов, співчутливе серце журиться: «Шкода тих людей, які не знають Бога». Пізнати ж Його можна не інакше, як тільки жити за заповідями Його.

Основоположні заповіді, на яких «весь закон і пророки стоять» (Мф. 22: 40), здається, знає кожен православний — любити Бога і ближнього. Інша річ — чи кожен виконує? Втім, це справа особиста. «Від людини залежить жити в Істині чи поза Істиною — всякий розбери сам», — наголосує святий Феодан Затворник.

А от діяльні прояви любові у масштабах більших за одне життя — які не сховаєш від «зайвих» очей, більше того, розраховані на участь громади, — окрема цarina взаємодопомоги. Колись звичайна, тепер забута. Так, старше покоління ще пригадує, що було прийнято всім селом, толокою, ставити-мазати хати. Нині на тлі великою мірою інфантильного соціуму небайдужість і милосердя сприймаються, ніби осяйний промінь на тлі сірого неба. А життя дає все нові приводи простягнути руку ближньому...

Закінчення на с. 7.

У номері:

Небо становиться ближе

О чем просят Богородицу перед иконой «Помощница в родах» в Серафимовском храме Полтавы

с. 8-9

«Коли хочеш бути щасливим, то на Бога полагайся...»

Про православні основи п'єси «Наталка Полтавка»

с. 10-11

Камінь на голову

Чому не прощається ні в цьому віці, ні в майбутньому хула на Святого Духа?

с. 12-13

К летописи полтавского храма святых апостолов Петра и Павла

История жизни протоиерея Макария Рыбальченко

с. 14

Священное Писание в камне

Учимся читать художественный язык архитектурных форм

с. 16

ПРОСИМО
ВАШИХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО
ВОСКРЕСЕНСЬКОГО
КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРУ
МІСТА ПОЛТАВИ

Р/р 260021053001
у філії Полтавського
регіонального управління
ВАТ банк «Фінанси та Кредит»
МФО 331832, код 26304890



Сердечно
дякуємо всім
відомим
і не відомим
благодійникам!



Митрополит Филип привітав співробітницю єпархіального управління з днем народження

✠ 26 вересня в Духовно-просвітницькому центрі Полтавської єпархії Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип у присутності співробітників управління Полтавської єпархії привітав бухгалтера єпархіального управління Людмилу Миколаївну Гуржій із днем народження. Многая літа!

Митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну Літургію в Мгарському монастирі

✠ У неділю 16-ту після П'ятидесятниці, 28 вересня, митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну Літургію в Спасо-Преображенському Мгарському монастирі.

Високопреосвященнішому архієрею співслужили братія монастиря в священному сані.

Після читання Святого Євангелія протоіерей Борис Кондрат звернувся до моливників із пастирським словом.

Під час Божественної Літургії Високопреосвященніший Владика звершив дві хіротонії: викладача Полтавської Місіонерської

Духовної семінарії читця Якова Прутяна в сан диякона, диякона Павла Івануши — в сан пресвітера.

За Божественною Літургією Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип виголосив молитву за мир і спокій в Україні.

По завершенні богослужіння Владика привітав віруючих із посприятством Воздвиження Чесного і Животворящего Хреста Господнього, побажав, щоб радість після богослужіння залишилася в серцях людських надовго, і прикликав на всіх Боже благословення.



Пам'ять святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії

✠ У день пам'яті святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії, 30 вересня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив служіння Божественної Літургії в полтавському храмі, освяченому в пам'ять цих святих.

Його Високопреосвященству співслужили благочинний Полтавського міського округу протоіерей Іоанн Корнієнко, ключар храму святих мучениць Віри, Надії, Любові протоіерей Сергій Касьяненко, клірики храму та представники міського духовенства.

Проповідь перед Причастям виголосив клірик храму священник Александр Мамон.

За Божественною Літургією Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип виголосив молитву за мир і спокій в Україні.

Після богослужіння архіпастир привітав із днем тезоіменитства всіх, хто носить імена святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії, побажав милостей Господніх усім віруючим і благословив.



Єпархіальна хроніка

29 вересня — 3 жовтня в селищі Коблево Миколаївської області відбулася VIII Всеукраїнська конференція керівників і співробітників єпархіальних молодіжних відділів і організацій Української Православної Церкви.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, Ректора Полтавської Місіонерської Духовної семінарії, участь у конференції взяли віце-ректор семінарії архимандрит Веніамін (Погребной) і випускниця богословсько-місіонерського відділення Алла Чухацька.

Отець Веніамін виступив із доповіддю «Екстравертні та інтровертні паломники». Виступ відобразив проблематику сучасного паломництва, визначивши його стрижень не як рух до сакральних місць, а як зустріч зі святими, «інаковими» людьми.

Алла Леонідівна Чухацька виступила з повідомленням про місію в дитячому середовищі за допомогою театральних танцювальних постановок.

30 вересня — 1 жовтня на базі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка за підтримки управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви відбулася науково-практична конференція «Реалізація виховного потенціалу системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів України». Її учасниками стали викладачі й студенти навчальних закладів Тернополя, Харкова, Кривого Рога, Києва, Чернівців.

Зібрання привітала секретар Полтавської міської ради Оксана Деркач, наголосивши на вагомості проекту «Школа «Лідер майбутнього», що

реалізується в Полтаві за підтримки міської ради. Оксана Деркач вручила почесні нагороди викладачам та студентам. Начальник управління у справах сім'ї, молоді та спорту Полтавського міськвиконкому Олена Ромас розповіла про активі студентського самоврядування руху Полтави.

З вітальним словом до учасників форуму звернувся ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка професор Микола Степаненко та декан природничого факультету, завідувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту професор Марина Гриньова.

Упродовж двох днів гості мали змогу не тільки попрацювати, а й ознайомитися з історичними й архітектурними пам'ятками міста, відвідати Сампсонівську церкву

та Полтавський Хрестовоздвиженський монастир.

3 жовтня в Полтавській Місіонерській Духовній семінарії пройшла конференція на тему «Євхаристична еkleзіологія». Розпочинаючи роботу конференції, завідувач богословсько-місіонерським відділенням протоіерей Александр Носенко вказав на значимість розкриття даної теми. Він зауважив, що термін «євхаристична еkleзіологія» сформувався завдяки працям відомого богослова-еклезіолога, професора Свято-Сергіївського Інституту в Парижі, протопресвітера Миколая Афанасьєва. Універсальний і євхаристичний еkleзіології протопресвітера Миколая Афанасьєва було присвячено і доповідь протоієрея Александра Носенка. Другою темою, висвітленою викладачем, став «Індивідуалізм в літургійній практиці»

(за працями протопресвітера Александра Шмемана).

З доповідями виступили також викладачі семінарії протоієрей Сергій Яблуновський («Євхаристична еkleзіологія і питання про першість в Церкві»), протоієрей Ростислав Денисюк («Євхаристичний простір храму»), протоієрей Миколай Полп'янтоний («Лист про Євхаристію»).

Студенти IV курсу богословсько-місіонерського відділення Руслан Манухін і Сергій Горбач зробили доповіді «Як причащалися древні християни» і «Практика причастя в різних Помісних Церквах» відповідно; студент III курсу богословсько-місіонерського відділення Ігор Янченко опрацював тему «Євхаристія і соборність Церкви».

Наприкінці відбулася дискусія з питань, які виникли в учасників конференції.



Полтавська єпархія допомагає військовослужбовцям

✠ Спальні мішки й теплі речі для військовослужбовців з Полтавщини, що несуть службу в Одеській області, передала 7 жовтня Полтавська єпархія Української Православної Церкви. З настанням осінніх холодів така допомога віруючих земляків військовим особливо нагальна. Власне, це конкретний відгук на конкретне прохання.

— Командування 16-го батальйону територіальної оборони Збройних сил України Полтавської області передало нам список потрібних військовим речей — це теплі камуфляжні куртки, спальні мішки, тепла білизна, головні убори тощо, — говорить Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип у той час, коли у дворі полтавського храму святих мучениць Віри, Надії, Любові й матері їхньої Софії завантажують автомобіль. — Ми знайшли фінансову можливість закупити в необхідній кількості спальні мішки і поки що частину необхідного одягу. Гроші збирають люди на приходах. Роботу цю ми продовжуватимемо. Сподіваємось, що наша невелика лепта полегшить хлопцям службу, допоможе краще почуватися, наскільки можливо в цій ситуації.

У благословення Владика-митрополита передав полтавцям ікону святителя Миколая Мирлікійського, а також сигнальний примірник молитвослова для військовослужбовців, що



незабаром буде видано значним тиражем.

— За кілька днів благодійний багаж буде доставлено за призначенням — саме тим солдатам, які несуть службу на бойових постах і живуть у бліндажах і наметах, — запевнив заступник командира з тилу полтавського батальйону капітан Денис Грущенко і подякував Українській Православній Церкві за таку підтримку.

«...Розділи з голодним хліб твій, і бідних блукачів уведи в дім твій; коли побачиш нагого, одягни його, і від єдинокровного твого не ховайся». Цю думку про необхідність милосердя людини до людини, відкрити Богом старозавітному народу ізраїльському

через пророка Ісаю, через сімсот років проповідував Своїм словом і життям і Своєю смертю втілений Бог-Слово — Господь Ісус Христос. Милосердям — цією насправді божественною доброчинністю — дихає все Євангеліє. Бути милосердними, любити ближнього відповідно покликані й християни. Іноді для цього потрібно небагато — сказати добре слово, поділитися тим, що маєш. Але зробити можна це лише тут, на землі...

Хто хоче і може допомогти нужденним, може звертатися до центру «Благо», розташованому при полтавському храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові й матері їхньої Софії.

Архієрейське служіння в кафедральному соборі Полтави

✠ У неділю 17-ту після П'ятидесятниці, день пам'яті апостола від 70-ти Кодрата, 5 жовтня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну Літургію в Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави.

Високопреосвященнішому Владиці Филипу співслужили клірики собору.

Після Євангелія проповідь на євангельську тему виголосив ключар собору протоієрей Миколай Довганич.

За Божественною Літургією Високопреосвященніший митрополит виголосив молитву за мир і спокій в Україні.

Після Літургії було відслужено водосвятний молебень про недужних із освяченням ліків.



Єпархіальна хроніка

8 жовтня в Ужгородському національному університеті відбулося підписання Угоди про співпрацю між Полтавською Місіонерською Духовною семінарією Української Православної Церкви та Науково-дослідним інститутом державно-конфесійного права та державно-церковних відносин Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, Ректора Полтавської Місіонерської Духовної семінарії, духовну школу на офіційних урочистостях представляв віце-ректор архімандрит Веніамін (Погребной).

Напередодні підписання угоди архімандрит Веніамін (Погребной) зустрівся з директором Науково-дослідного інституту архімандритом Євфросином

(Білашем), проректором із науково-педагогічної роботи Олександром Рогачем та деканом факультету європейського права та правознавства Ярославом Лазуром. У ході зустрічі отець Веніамін ознайомився з бібліотечним фондом факультету європейського права та правознавства, оглянув музей криміналістики, що було не тільки цікаво, а й актуально, оскільки протягом двох останніх років для студентів Полтавської Місіонерської семінарії викладається спецкурс «Кримінологія та священицьке служіння в місцях позбавлення волі». Після зустрічей отець Веніамін був запрошений до участі в святковій програмі університету, присвяченій Дню юриста.

Після підписання угоди директор інституту та віце-ректор семінарії мали дружню співбесіду з ректором Державного вищого навчального закладу

«Ужгородський національний університет» Володимиром Смоланкою, якому розповіли про перші кроки майбутнього співробітництва: це дослідження з наукових проблем у сфері державно-церковних відносин, державно-конфесійного та канонічного права, які становлять взаємний інтерес; організація і проведення спільних наукових конференцій; видання підручників, навчальних посібників; спільна підготовка студентів, аспірантів, докторантів, підвищення кваліфікації викладачів і науковців у партнерському навчальному закладі тощо. Наприкінці зустрічі віце-ректор семінарії подарував ректору університету останню зі своїх виданих монографій «Свято як спосіб буття».

З метою надання допомоги громадянам, які були вимушені переїхати в Комсомольськ

із Донецької та Луганської областей у зв'язку зі складною суспільно-політичною ситуацією в регіоні, Центр соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді проводить збір речей. Небайдужі мешканці міста, які мають можливість та бажання допомогти постраждалим співвітчизникам, приносять до Центру соціальної служби одяг та речі домашнього вжитку.

З початку жовтня 37 студентів семінарії на волонтерських засадах почергово допомагають працівникам соціальної служби сортувати речі та видавати їх залежно від потреби.

Із лютого цього року щовіторка після вечірнього богослужіння при храмі святого апостола Андрія Первозваного міста Полтави працює кіноклуб. Це не просто спосіб проведення дозвілля, а

просвітницький захід, у рамках якого демонструють фільми християнського спрямування або стрічки з глибоким моральним смислом. Його відвідують прихожани як Андріївського храму, так і інших храмів міста.

Клірик Андріївського храму отець Димитрій Верланов завдання кіноклубу визначає так: «Хочеться підштовхнути людей поглянути на життя під різними кутами, розвиватися, обговорювати та осмислювати нове, робити моральні висновки і виносити із заняття щось хороше. Адже фільми, як і книги, — це чийсь досвід, який було перенесено на екран».

13 жовтня було переглянуто та обговорено фільм «Подвиг монаха», який, безперечно, залишив глибокий слід у серцях глядачів.

Збори духовенства

✙ Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип 7 жовтня провів у Духовно-просвітницькому центрі Полтавської єпархії збори духовенства єпархії. На зборах вирішувались важливі питання життєдіяльності єпархії. Прийнято «Відкритий лист до представників влади Полтавщини, керівників та вірних релігійних організацій і небайдужих полтавців».



Відкритий лист до представників влади Полтавщини, керівників та вірних релігійних організацій і небайдужих полтавців

Час, який ми зараз переживаємо, є найтяжчим із моменту отримання Україною незалежності — ллється кров, у бойових діях гинуть сотні молодих представників нації, страждають тисячі до недавнього часу мирних мешканців цілого регіону держави. Ворожі сили усіма засобами розпалюють взаємну ненависть у людях, неприховано закликають до фізичного знищення уявних ворогів, поділяючи людей за національною, мовною та конфесійною приналежністю. А Україна в цей час, як ніколи, потребує громадянської єдності всередині країни.

Полтавська єпархія Української Православної Церкви підтримує усі народні ініціативи, благодійні гуманітарні акції, спрямовані на якнайшвидше досягнення миру, на те, щоб полегшити існування кожного, хто, потрапивши у важкі обставини, потребує допомоги. Ми не залишаємо нужденних сам-на-сам, при цьому не питаємо, до якої конфесії належить конкретна людина.

Із самого початку воєнного конфлікту вірні Полтавської єпархії Української Православної Церкви згуртувалися на підтримку всіх благодійних ініціатив, гуманітарних акцій, масових та індивідуальних проявів допомоги тим, хто її потребує, — біженцям, військовослужбовцям, потерпілим у зоні АТО. Ми намагаємося просто допомогти людям вижити і не загубити віри в Бога і любові до ближнього.

Ми закликаємо всіх полтавців, незалежно від політичних уподобань, бути толерантними у висловах та проявах, які можуть призвести до дестабілізації такого крихкого громадянського миру в регіоні.

Ми закликаємо представників усіх конфесій у своїх храмах підносити молитви до Бога за мир і єдність, щоб вірні виносили з храмів мир у душах, а не люті і ненависть до своїх братів.

Єднаймося в щирій молитві, в очищенні душ від ненависті! Єднаймося в любові до Бога і ближнього! Єднаймося в прагненні жити в незалежній, мирній, процвітаючій, стабільній Україні!

✙ Митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

У Чутівському районі освячено храм на честь Різдва Богородиці



✙ У неділю 19-ту по П'ятидесятниці, 19 жовтня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип освятив храм на честь Різдва Пресвятої Богородиці в селі Артемівка Чутівського району і звершив там першу Божественну Літургію.

Високопреосвященнішому Владиці співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук, настоятель храму протоієрей Володимир Шутко, духовенство Чутівського благочиння.

Після богослужіння Високопреосвященніший Владика Филип подякував настоятелю храму за труди та нагородив хрестом із прикрасами.

За вагомий внесок у справу спорудження святого храму нагороджені: директор фермерського господарства «Райдуга» Чутівського району Іван Панасович Міхеев — орденом Почаївської ікони Божої Матері; голова правління СВК «Батьківщина» Котелевського району Герой України Олександр Григорович



Коросташов — орденом святого Миколая Чудотворця; а також Анатолій Іванович Коваль — орденом великомученика Георгія Победоносця, Руслан Михайлович Білокінь — орденом святого рівноапостольного князя Володимира.

Багатьох благодійників та будівельників храму відзначено благословенними архієрейськими грамотами.

Високопреосвященніший Владика Филип подякував усім за радість спільної молитви в день, коли Господь

благословив присутніх стати учасниками освячення Дому Божого, закликав молитися в новоосвяченому храмі за мир і спокій у нашій країні та закликав на всіх Боже благословення.



Апостол любові

«Улюблені, любимо один одного, бо любов від Бога, і кожен, хто любить, родився від Бога і відає Бога» (1 Ін. 4:7)



Закінчення. Початок у №9.

Апостол Іоанн ототожнює любов із перебуванням у житті, а її відсутність — із перебуванням у смерті: «Ми знаємо, що ми перейшли зі смерті в життя, тому що любимо братів; хто не любить брата, перебуває у смерті» (1 Ін. 3: 14). Тим більше той, хто ненавидить брата, не має участі у благодатному житті, котре силою любові єднає людину з Христом: «Всякий, хто ненавидить брата свого, є вбивця, а ви знаєте, що ніякий вбивця не має життя вічного» (1 Ін. 3: 15). Любов є не тільки ознакою духовного життя, але й самим життям, життям вічним, началом якого є вічна любов Бога. Хто не має в серці любові до брата, перебуває у гріховному, смертному стані, а хто тримає в серці ненависть, той є і сам духовно мертвим, і вбивцею для інших. Він уподібнюється до першого братовбивці Каїна (1 Ін. 3: 12) і до самого диявола, який «був убивцею людей споконвіку» (Ін. 8: 44). Йдеться насамперед не про фізичне, а про духовне вбивство — вбивство ближнього, яке людина здійснює в серці своєму, прагнення до відсутності людини чи її зникнення, гнів на неї, побажання усякого зла, злорадство, байдужість. Ненависть — основа розбратів — є плодом диявольського насіння й несе в собі смерть згідно з намірами диявола. Він споконвіку сіє зло на ниві серця людського, тремтячи від самої думки, що на ній можуть прорости паростки любові. Адже, як каже святий Іоанн Златоуст, «легше сину витримати силу вогню, ніж дияволу полум'я любові».

Говорячи про виконання заповіді Нового Завіту, Іоанн Богослов закликає до діяльної християнської любові, що реалізується в житті через справи милосердя: «Любімо не словом чи язиком, а ділом та істиною» (1 Ін. 3: 18). Тільки той, хто живе діяльною любов'ю, що охоплює все ество людини, має надію почути поклик до вічного життя у Царстві

Небесному від Господа, нашого Спасителя і Судді, Котрий судитиме кожного за наявністю чи відсутністю справ любові до людей як менших братів Своїх (Мф. 25: 31–46).

Отже, християнська любов не обмежується лагідністю та співчуттям (хоч і неможлива без них), вона передбачає діяльну участь у житті ближніх, вимагає напруження всіх духовних сил людини, а тому потребує стриманості, розсудливості, стійкості, самовідданості та інших чеснот, завдяки яким ми можемо принести користь іншим. Любов проявляється й у спільній молитві, й у здатності розділити з кимось його радість чи підтримати в годину скорботи, й у порадах та настановах, і в турботі про добре ім'я та славу ближнього, й навіть у викритті життєвих помилок людини з умовлянням виправити їх. Головною властивістю християнської любові є жертвність: люблячи, ми жертвуємо на користь того, кого любимо, свій час, свої сили і свої матеріальні надбання, адже «хто має достаток у світі, але, бачачи брата свого у скруті, зачинає від нього серце своє, — як перебуває в тому любов Божа?» (1 Ін. 3: 17). Найвищу ж міру жертвності проявляє той, хто віддає життя своє за ближніх своїх. Апостол любові нагадує, що такий приклад нам подає Сам Господь Ісус Христос: «Любов пізнали ми в тому, що Він поклав за нас душу Свою» (1 Ін. 3: 16). «І ми повинні класти душі свої за братів» (1 Ін. 3: 16), — продовжує далі апостол, закликаючи кожного з нас до готовності померти самому задля того, щоб жив інший. Усвідомлення того, що Христос розп'явся для спасіння всіх людей, є основою для визнання єдності всіх людей у Христі, й тому християнин має в кожному бачити друга, брата-людину, і жертвувати собою заради нього, проявляючи найвищу міру любові, адже «немає більшої любові, ніж та, коли хто покладе душу свою за друзів своїх» (Ін. 15: 13).

Іоанн Богослов наголошує на ще одній визначальній властивості справжньої християнської любові: «В любові

немає страху, але досконала любов проганяє страх, тому що в страху є мука. Хто боїться, той недосконалий у любові» (1 Ін. 4: 18). Отже, страх і любов несумісні. Апостол має на увазі рабський страх перед карою, котрий вже сам у собі містить покарання. Досконала ж любов звільняє нас від рабського страху, вселяє в наші душі мир, спокій у відчутті єдності з тими, кого ми любимо, але не виключає пильної уваги до нас самих і благоговіння, поєданого з побоюванням зробити щось неугodne Богу чи завдати шкоди ближньому. Ця турботлива уважність очищує і вдосконалює саму любов, тим самим примножуючи її плоди — мир і радість у Бозі.

У відповідності до вчення про любов до Бога і ближнього Іоанн Богослов учить і про ставлення християн до суспільства і до оточуючого світу в цілому. Сучасне апостолу язичницьке суспільство було носієм зла та розпусти, в ньому панували «похоть плоті, похоть очей та гордість житейська» (1 Ін. 2: 16), князем світу цього був диявол. Але Бог, люблячи людину та світ, «послав Сина Спасителем світу» (1 Ін. 4: 14), «щоб знищити справи диявола» (1 Ін. 3: 8), тобто всяке зло і розлад, породжені ним у людських стосунках. Син Божий «прийшов не судити світ, а спасти світ» (Ін. 12: 47), щоб «усякий віруючий не загинув, але мав життя вічне» (Ін. 3: 16). Таким чином, Бог послав Сина Спасителем саме цього світу, котрий «лежить у злі» (1 Ін. 5: 19), а не якогось світу обраних святих, Христос прийшов «кликати не праведників, а грішників до покаяння» (Лк. 5: 32). І досконалість любові в послідовниках Христа розкривається в тому, що й вони діють у світі цьому, як Він (1 Ін. 4: 17). Зокрема, як уже було сказано, проявом любові є справи милосердя, до яких закликає нас Іоанн Богослов і які Христос здійснював протягом усього Свого земного служіння. Застерігаючи від злих справ та гріховних бажань язичницького суспільства, апостол вбачає моральний обов'язок християнина в діяльному служінні на благо інших,

у тому числі і язичників. Це служіння неможливе без творчої праці, потреба в якій вложена у людську природу Богом і заповідана Ним (Бут. 2: 15, 18–24). Характерною рисою образу Божого в людини, що є відбитком Первообразу — Бога, Творця світу і Промислителя, Начала вічного життя і руху, всеохоплюючої Любові — є любов до праці — невід'ємна складова християнської любові. Саме у добровільній праці як єдиному творчому процесі, що складається з безлічі окремих справ, розкривається особистість людини і її любов до всього сущого: до Бога, до людей, до природи.

Таким є вчення Іоанна Богослова про сутність християнської любові та її прояви. Для нас важливим є розкриття цього вчення як у писаннях, так і в житті самого апостола. Він не лише розкривав повноту любові та пізнання Бога у священних текстах, а й сам уподібнювався в любові до свого Божественного Учителя, пізнаючи Бога через перебування в єдності з Ним. За це Іоанн був названий християнами наступних поколінь Апостолом любові, Богословом і другом Христовим. Він не був богословом схоластичних роздумів. Його серце завжди бачило перед собою Господа Ісуса як Сина Божого, Котрий прийшов у світ для того, щоб мати єдність з людьми, розділити з ними їхні горе та радість, узяти на себе тягар гріхів людства, підняти нащадків Адама з безодні страждань та скорбот, врятувати їх від вічної смерті, показати всім і кожному шлях до єдності й самовдосконалення, повернути втрачену причетність до Божества і дарувати вічне життя в нетлінному блаженстві. Основою богослов'я апостола Іоанна, його здатності глибоко проникати в суть Божественних істин є бачення у світлі любові, спрямоване від людини до Бога і від Бога до людини. У цьому світлі Богослов бачив та осмислював усе довкола, об'єднував розділене та піднімався до найвищої єдності Трьох Іпостасей Єдиного Бога, сприймаючи неосяжні для людського розуму істини як причину чи наслідок всеохоплюючої любові. Сам апостол любов'ю жив і керувався у своїх діях, про неї говорив до останніх хвилин свого земного життя. Блаженний Ієронім, коментуючи Послання апостола Павла до Галатів, говорить, що коли апостол Іоанн досягнув глибокої старості, так що його навіть приносили на богослужіння, оскільки сам приходив він уже не міг, то, будучи не в змозі виголошувати тривалу проповідь, він постійно повторював: «Діти, любіть один одного!» Коли його питали, навіщо він постійно повторює одне й те ж, апостол любові відповідав: «Тому що це заповідь Господа і тому іще, що для спасіння достатньо її однієї, якщо тільки виконати її». Справді, достатньо однієї заповіді: Сам Бог є Любов, тому любов до Нього і до людей є сутністю і вінцем християнської віри та моралі, виконанням Закону і здійсненням прощів, найвищою досконалістю.

Отже, у писаннях та житті апостола Іоанна Богослова ми бачимо християнську любов як такий стан людської душі, в якому людина, пізнаючи Бога як Благо і Джерело єдності, завжди прагне до Нього, бажає не розлучатися з Ним і уподібнюватися до Нього в Його любові до всіх людей. Міра ж і широта проявів християнської любові безмежні. Любов знаходить своє вираження у добрих справах на користь людини і завершується у відданні самого свого життя заради інших за прикладом найвищої любові Сина Божого, Котрий на Голгофі віддав життя Своє за всіх нас.

Священник Сергій Антонюк.



Професор Марина Гриньова.

Програма «Вектори духовності» була започаткована у 2012 році на телеканалі «Лтава». Термін її ефірного існування досить короткий. Тож передача знаходиться на етапі становлення. Перші два роки головним завданням проекту було безпосереднє визначення духовності як об'єкту суспільної уваги. Адже уявлення про це явище за нинішніх умов доволі розмите. Іноді його асоціюють із культурно-мистецьким життям, іноді — з категоріями моральності або ментальними засадами життя в історичному минулому. Це призводить до підміни пріоритетів і дезорієнтації суспільного інтересу до проблем духовного життя.

Програма «Вектори духовності» спрямовує глядацьку аудиторію до розуміння духовності в її православному вимірі. Тим не менше, враховуючи сучасний стан обізнаності у цій проблематиці, певне «розбалансування» у сприйнятті традиційних православних цінностей, автори передачі — священник Стефан Водяник та журналістка Людмила Нестуля — мусять відштовхуватися від тих уявлень, які склалися в українському суспільстві останніми десятиліттями. Під час виходу передач на початку її існування ці погляди певною мірою трансливали гості, запрошені до студії, — представники полтавської еліти: науковці, майстри мистецтв, високопосадовці. Кожен на своєму місці є професіоналом високого рівня. Моральність разом із фаховими знаннями та виробничим досвідом — їхній свідомий вибір. Її визнають не лише як внутрішнє переконання особистості, але й як громадянську позицію на рівні суспільства.

Психологія, філософія, історія, фольклористика, природознавство, сучасні технології — ведучі програми пропонували гостям студії поглянути на усі ці явища очима православної людини: окреслити реальні потреби в духовному наповненні життя, відчуті ціннісні дисонанси, що їх вносить сьогодення у життя особистості й українського суспільства в цілому. Як зауважує засновник передачі священник Стефан Водяник, духовне діагностування — це перша сходинка на шляху одужання. Бо казав Христос Спаситель: «Лікаря не потребують здорові, а слабі» (Мф. 9: 12).

Одна з програм циклу була присвячена проблемам взаємовідносин чоловіка і жінки в сучасному суспільстві. Завдання

програми полягало в тому, аби виявити відправні точки для дискусії, провести розкриття теми крізь рифи хвилюючих проблем і дійти висновку, який є актуальним і цінним для суспільства. Ось ці точки: патріархальний погляд на жінку; жінка в сучасному суспільстві; ожіночнення педагогіки; жінка в майбутньому з точки зору саморегуляції.

Дискусія, зокрема, розгорнулася навколо притаманного масовій свідомості примітивного судження про те, що «жінка — не людина», що за фізичними і розумовими параметрами це недосконала істота, а отже, керуючі функції в суспільстві може виконувати лише чоловік. Ведуча передачі Людмила Нестуля вміло націлила учасників розмови на з'ясування причин появи подібних уявлень. Священник Стефан Водяник, посилаючись на свій пастирський досвід, висвітлює такі аспекти теми, як «сучасна жінка і Церква», «жінки — святі Православної Церкви».

Наукову картину проблеми довірили представляти мені. Хотілося зосередити увагу глядача на тому, що існує межа жіночої витривалості. Перш за все — це перевантаження регуляторів організму, яке призводить до самовигорання, що спричиняє різноманітні захворювання і має глобальний наслідок — загрозливу демографічну ситуацію, в тому числі в Україні.

З глибин давнини і певною мірою донині зберігся патріархальний погляд на сімейний устрій. За його правилами головним у родині традиційно вважається чоловік, який є матеріальною і фізичною опорою для своїх близьких, а берегинею і охоронцем сімейного вогнища є жінка. Впродовж століть ця система стосунків не змінювалася. Обмеження ролі жінки в суспільному житті з кінця XIX століття почали сприймати як відверту дискримінацію.

XX століття, нагадала ведуча програми Людмила Нестуля, подарувало жінкам свято 8 Березня, яке, за задумом прибічників демократії, було

покликано дати початок боротьбі за рівноправність жінки і чоловіка у суспільстві. Як це сприймати? Учасники дискусії підкреслили, що йдеться саме про рівноправ'я, а не про рівність, як іноді трактують цю вимогу. Бо чоловік і жінка фізіологічно різні, й природою на них покладені різні функції. Материнство — це унікальна властивість жінки, яка за своїм значенням перевищує усі можливі види діяльності. Православна Церква, зауважив отець Стефан Водяник, освячує материнство, адже, за Євангелієм, саме дітонародженням спасається жінка. Не випадково так високо шанується у Православ'ї, у культурі нашого народу Богородиця — Мати Ісуса Христа.

На жаль, ми живемо в суспільстві викликів. Відбувається активне залучення жінки у виробничі процеси. Це — об'єктивна реальність. Сучасна жінка мусить не лише народжувати дітей та їх виховувати, але й ходити на роботу, заробляти, спілкуватися з людьми, реалізовувати себе у фаховому напрямі. Певним відбитком цієї проблеми є ожіночнення педагогіки. Православна традиція, долучився до дискусії священник Стефан Водяник, завжди ґрунтувалася на пріоритетному значенні батьківського начала, яке реалізовувалося, в тому числі, у духовному навчанні та пастирському супроводі вірян. Ця тенденція зберігалася до середини XX століття навіть у світських закладах. Поняття «учитель» асоціювалося виключно з чоловіком. Витоком цієї традиції було уявлення про Христа як про Учителя для апостолів та їхніх послідовників.

Нині ситуація змінилася докорінно. Змушені констатувати: на природничому факультеті Полтавського педагогічного університету, наприклад, зараз лише третина студентів — хлопці. Мотивація йти працювати до школи для більшості з них, на жаль, не актуальна: сподіваються на кар'єрне зростання в інших сферах, із ним пов'язують надії на благополучне життя.



Ведучі «Векторів духовності» Людмила Нестуля і священник Стефан Водяник.

Виховні обрії телепередачі «Вектори духовності»



Гюстав Доре «Апостоли проповідують Євангеліє».

«Це проблема соціальна, — зауважив отець Стефан Водяник, — але не тільки». Слід визнати: порушення моральних засад суспільства відбиває системну кризу у вихованні підрастаючого покоління. Учасники дискусії дійшли думки, що нерідко орієнтири сучасної молоді формуються в умовах нехтування фундаментальними цінностями людського життя. Таким чином, розмова в студії спрямовувала глядацьку аудиторію до з'ясування проблем духовного стану суспільства, змусила замислитися над тим, де слід шукати витоки асоціальних явищ, про які сигналізує наша дійсність.

Століттями духовне життя формувало для людства правила співіснування. Їх і сьогодні можна черпати зі скарбниці православної думки. Автор і ведуча програми «Вектори духовності» Людмила Нестуля зазначила, що цей крок допоможе зрозуміти, якою має бути відправна точка налагодження стосунків усередині родини між чоловіком і жінкою і, врешті, умова щасливого подружнього життя, материнства і батьківства. Протягом подальшої дискусії було визначено і окреслено отой «вектор духовності», який в контексті заданої теми спрямовує до гармонійного поєднання таких природних і соціальних об'єктів, як чоловік і жінка. Обидва мають свої, визначені Господом, особливості, функції і несуть спільну відповідальність перед Богом за своїх дітей.

На даному етапі передача «Вектори духовності» виходить в іншому форматі: відтепер у ній беруть участь лише священник Стефан Водяник та журналістка

Людмила Нестуля. Ці зміни є закономірним підсумком пошуку способів ефективного інформування з православної тематики. Передача складається з трьох частин: вступне слово журналіста, розповідь священника про визначні православні події тижня (з елементами проповіді), нарешті, бесіда в студії за участю обох авторів програми.

Позитивною, на наш погляд, рисою нинішнього формату програми є її щотижневий вихід (раніше вона виходила двічі на місяць) і невеликий — усього 15 хвилин — хронометраж ефірного часу. Відзначені параметри ущільнюють спілкування з аудиторією, роблять його більш чітким і продуманим. Водночас передача набуває необхідного динамізму та емоційної напруги.

З нашої точки зору, «Вектори духовності» у їх колишньому вигляді виконали свою роль: привернули увагу глядачів до проблем духовності, дали тлумачення цього поняття, позначили напрями суспільного інтересу до Православ'я. Але, зрозуміло, царина християнського віровчення неосяжна. Вона потребує великих знань і особливих підходів до висвітлення духовної тематики. Йдеться про змістовне наповнення телепрограм і форми подачі матеріалу. В умовах ЗМІ реалізувати ці завдання надзвичайно важко. Адже йдеться про виклад досить специфічної інформації, причому в режимі актуального й динамічного спілкування. Не кожен глядач по-справжньому готовий сприймати православні догмати і повчання, тим більше у телевізійному форматі. Адже це, на нашу думку, потребує не лише потягу до здобуття нових знань. Людина, що прилучається до православного життя,

повинна мати здатність до само-рефлексії, до зміни особистих пріоритетів на основі християнських істин. Це велика робота над собою. Таким чином, одним із завдань передачі «Вектори духовності» на новому етапі є створення атмосфери доброзичливого щирого спілкування, психологічного комфорту, головною ознакою якого є вболівання за духовне самопочуття людини.

На початку програми журналістка Людмила Нестуля у довільній формі окреслює тему, обґрунтовує її значущість, виходячи з повсякденної практики людських стосунків, виокремлює духовно-моральні акценти, що будуть обговорюватися в подальшому. В другій частині «Векторів духовності» священник Стефан Водяник знайомить глядачів із подіями православного календаря. Його розповідь як ведучого супроводжується ілюстративним матеріалом. На екрані з'являються відповідні іконописні зображення, цитати з Євангелія, фрагменти храмових інтер'єрів тощо. Своє звернення до глядачів отець Стефан завершує короткою проповіддю, пояснюючи сутність духовного подвигу святих, пам'ять яких звершується, а також його значущість для Церкви і вірян.

Основною частиною передачі, з нашого погляду, є бесіда в студії між священником і журналістом. Розмова відбувається не більше 10 хвилин. Це своєрідне концентроване відтворення традиційної моделі спілкування між священником і його духовними чадами за принципом: запитання — відповідь. У реальному житті воно вимагає від пастиря ґрунтовних знань з питань православної тематики, особистої обізнаності у справах вірян, що гуртуються навколо храму, тощо. Телевізійний формат, безперечно, змушує коригувати ці умови. Від імені глядацької аудиторії до священика (співавтора програми) звертається журналістка-ведуча. Її завдання — організувати обговорення теми: чітко сформулювати її й послідовно, від питання до питання, підтримувати хід пояснень і роздумів, до яких вдається священник.

Матеріал, що викладається під час бесіди в студії, простий у засвоєнні. Його сприйняття полегшується завдяки особливій атмосфері зацікавленості, яку під час бесіди підтримують співавтори програми. Запитання і відповіді формуються у доступному вигляді, образно й переконливо. Манера спілкування під час розмови демонструє абсолютну включеність ведучих у віднайдення шляхів розв'язання порушених питань. Стримана емоційність, характерна для обговорення, однак, не виключає жартів, дружніх реплік, апеляції до особистого досвіду. Наприкінці діалогу священник формулює висновок, у якому узагальнює висловлені міркування й окреслює «вектор духовності» — тобто шлях, що спрямовує глядачів до осмислення канонів духовного життя.

Протягом 2014 року найбільш вдалим, за нашими спостереженнями, були передачі, присвячені заповідям Божим та

євангельським притчам. З огляду на духовний зміст останніх, їхню оповідальність, образність та повчальність, автори «Векторів духовності» відшукують і опрацьовують матеріал, продумують канву його обговорення та подачі засобами телебачення.

Зупинимось на одній із передач, присвяченій євангельській притчі «Про благорозумного управителя» (Мф. 24: 45–51; Лк. 12: 42–48). На початку бесіди у студії ведуча пропонує священнику прочитати євангельський текст уголос. Доцільність цього етапу, з нашої точки зору, полягає у тому, аби переключити увагу глядачів на розгляд серйозного матеріалу, що потребуватиме особливої уваги і зусиль. Важливо й те, що притчу спершу читає священник, який подає приклад правильного акцентування історії, викладеної Христом, і таким чином окреслює її зміст.

Специфіка притчі як літературного жанру полягає в тому, що головна думка твору подається в алегоричній формі. Персонажі, задіяні в розповіді, а також такі категорії, як місце і час, поведінка людей, стан природи, життєві ситуації тощо, постають у вигляді символів, які потребують роз'яснення. Отже, це необхідний етап на шляху віднайдення і розкриття смислу притчі. Опрацьовуючи зміст євангельської розповіді «Про благорозумного управителя», журналістка Людмила Нестуля концентрує увагу телеглядачів на таких символах, як «господар», «управитель», «мастності», «раби», «міра хліба», «день і година», «нагорода і покарання» і т. д. Отець Стефан, зокрема, пояснює, що «господар» — це Сам Ісус Христос; час повернення господаря, який доручив управителю керувати майном, — це Друге пришестя Христа. Таким чином, зміст притчі полягає у з'ясуванні ставлення слуг і рабів до виконання своїх обов'язків в очікуванні господаря.

У притчі «Про благорозумного управителя» Господь подає три моделі поведінки підлеглих: управитель (раб), який своєчасно роздає слугам міру хліба (тобто виконує волю господаря); управитель, який знав волю господаря, але знехтував своїми обов'язками; нарешті, управитель, що не виконував розпоряджень господаря, бо не знав, у чому вони полягають. У ході бесіди з'ясовується духовний сенс цих прикладів, їх універсальний характер. Священник підкреслює, що умовою Божого благовоління до людини є виховання таких моральних якостей, як благорозумність і вірність. Посилаючись на твори святих Православної Церкви: святителя Іоанна Златоуста, преподобного Антонія Великого, блаженного Ієроніма Стридонського та інших, — священник розкриває християнське тлумачення чеснот, про які йдеться в євангельській розповіді. Цінною рисою пояснень є виявлення мотивації пильнування як духовного пріоритету, що уособлює готовність вірян до Другого пришестя Христа.

У подальшому учасники передачі виявляють сутність цієї тези, в тому числі стосовно

щоденної практики християнського життя. Кожному доводиться стикатися з проявами добра і зла. На що слід налаштувати роботу душі, аби, коли настане час, достойно звітувати перед Господом? Преподобний Іустин (Попович), чий роздуми наводить отець Стефан, зауважує: «Бути готовим означає подвизатися во святих євангельських чеснотах: милосерді, любові, смиренні, покірливості; причащатися святих Христових Таїн». Адже вірний і мудрий слуга Христовий той, хто знає, що він у цьому світі задля того, щоб душу і тіло, усе єство своє жити євангельською мудрістю.

Підсумовуючи виклад матеріалу, священник зауважує, що правила, які подає нам Христос мовою символів, мають усеохоплююче значення. Кожен із нас має від Бога певні дари. Притча змушує замислитися над тим, що усі вони: розум, таланти, майно, влада тощо — потребують від їхнього володаря духовної відповідальності. Використовувати їх необачно або на зло людям і довкіллю означає йти проти Божої волі, а отже, наражатися на покарання.

На завершення передачі журналістка Людмила Нестуля оголошує, що наступного разу знайомство з притчею продовжиться. Учасники бесіди планують розглянути і пояснити категорії «своєчасного» і «своєрідного», яким Господь надає особливого духовного значення. Тема буде цікавою для батьків і вчителів, адже євангельська притча «Про благорозумного управителя» порушує проблему «доброго керівництва»: чи перегукується воно з виховною діяльністю і за яких умов реалізується? Отже, фінал програми налаштовує глядацьку аудиторію на сприйняття цікавої і актуальної теми, яку буде розглянуто під кутом зору християнського світобачення.

Досвід ознайомлення з передачею «Вектори духовності» на телеканалі «Лтава» виявляє такі закономірності її підготовки і проведення: логічна побудова викладу обраних тем; вміння знаходити головне в творах духовного змісту та формулювати моральні настанови на основі вивчення практики православного життя; налаштованість на позитивне спілкування; використання різноманітних методів підтримання уваги телеаудиторії; образність та емоційність мови учасників діалогу. Відзначені якості є свідченням професійної майстерності авторів і ведучих програми «Вектори духовності», виявом компетентності, яка досягається наполегливою працею з вивчення основ православної культури, широкою обізнаністю в історії та сучасному житті Церкви, щирою цікавістю до світогляду віруючої людини в її прагненні йти шляхом духовності.

Марина Гриньова, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка.

...І сотворі влго

**Закінчення.
Початок на с.1.**



ва роки тому дві дівчини — Аліна Богодіста й Ольга Мельниченко — створили в Полтаві осередок, навколо якого поступово згуртувалися небайдужі молоді люди. Не було в них ні грандіозних задумів, ні засобів — нічого, крім бажання допомогти іншим хоча б в одній справі — організувати щось на зразок «банку одягу» і таким чином підставити плече й тим, хто хоче віддати нові або ношені, але добротні речі, й тим, кому речі потрібні. Поштовхом для ідеї стала лавочка біля Макаріївського собору, що на той час слугувала спонтанним пунктом передачі: хтось залишав на ній одяг, а хтось його брав...

Під лежачий камінь вода не біжить, кажуть у народі. Але православні знають іще кілька істин: вони мають покладатися на Бога, Який для благих починань дає сили й можливості, й повинні бути мужніми, як навчає апостол Павел (1 Кор. 16: 13), і ще знають, що випадковостей не буває. В одну з осінніх неділей 2012 року на недільну школу в Макаріївський собор завітали одночасно отець Андрій Сімон, який відповідає в єпархії за соціальну роботу, й Аліна. Слово за слово — й ідея, як реалізувати допомогу речами, вималювалася: за основу взяли досвід Петро-Павлівського храму. Проект представили в єпархіальне управління, його підтримав і благословив Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип, кімнату виділили при храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії — й робота з інформування, збору речей, їх сортування, роздачі закипіла...

Зростало й коло сподвижників, а більший колектив, який племєні бажанням добрих справ, знаходить і нові сфери своєї допомоги. Тепер дівчата й хлопці Центру «Благо» — постійні помічники в монастирях Полтавському Хрестовоздвиженському й Велико-Будищанському Свято-Троїцькому, де прибирають і впорядковують території, натирають підсвічники, трудяться на горді; прибирають і прикрашають територію навколо каплиці на Горбанівському чудотворному джерелі. Їх із нетерпінням чекають у дитячих відділеннях обласної психіатричної лікарні й обласного протитуберкульозного диспансеру — вони несуть туди не тільки цукерки, передусім вони несуть радість спілкування, радість відчуття, що ти, маленький і хворий, дуже потрібний у цьому світі! Проповідь любові звучить і в інших відділеннях психіатричної лікарні й реабілітаційному центрі «Світло надії». У кімнатах Горбанівського геріатричного будинку православні волонтери теж бажані гості. Почитати книгу? Прочитати молитву? Погуляти й поговорити? Принести пігулки?... Це все вони роблять із радістю. Розвіяти сум одинокої старості буває нелегко, але щира увага до людини — то і найкращі ліки, і найкраща проповідь Христа. Вони допомагають у роботі недільних шкіл, за можливістю допомагають самотнім хворим людям, розміщують на своїй сторінці «В контакте» оголошення про тих, кому через нещастя потрібна термінова допомога, відвідують школи-інтернати Полтави та області, допомагають зооохисній організації «Право на життя», трудяться в притулку для тварин у селі Мачухи під Полтавою. Відповідно до ситуації в країні, оскільки значно зросла кількість людей, яким потрібна допомога, речі тепер збирають не тільки для малозабезпечених полтавців і для пацієнтів лікарень, а й для тих, хто живе в скрутних умовах на сході, і для військовослужбовців...

Аліна Богодіста, Ольга Мельниченко, Марина Самбуріна, Марина Онищенко, Марина Єрмакова, Вікторія Герашенко, Олександр Голохвастов, Анна Тягнієнко, Сергій Дашевський, Ольга Дерези-нець, Тетяна Черевко, Андрій Шип, Павло Рославлев, Анатолій Бережний, Віталій Вельгус, Яна Лета, Тетяна Петрівна Балабанович, Любов Нетеса, Ігор Лисенко, Микола Вінніков, Сергій та Клавдія Румянцєви, Оксана Горіна — усі вони намагаються робити добрі справи безкорисливо. І будуть раді новим співробітникам блага.

Нагадаємо, що Центр «Благо» діє при відділі благодійності й соціального служіння Полтавської єпархії. Контакти можна встановити за телефонами (050)295-40-83 (отець Андрій Сімон), (099)942-19-98 (Аліна), можна прийти в Петро-Павлівський храм на Дублянщині кожної неділі й у храм святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії будь-якої неділі з 15-ї до 17-ї години, можна списатися через Інтернет-сторінку «В контакте» (vk.com/centrblago).

Милосердний Господь, Який «хоче, щоб усі люди спаслися і прийшли до пізнання істини» (1 Тим. 2: 4), щодня подає привід допомогти ближньому. Він до кожного з нас звертається словами Священного Писання: «Відступися від зла й учини благо» (Пс. 33: 15).

«Святе слово Боже, — пише святитель Тихон Задонський, — хвалить і ублажає милостивих і щедрих до вбогих: “Блаженні милостиві, бо вони помилювані будуть” (Мф. 5: 7). “Блаженний, хто дбає про бідного” (Пс. 40: 1). Справи милості перед усім світом звеличуються праведним Суддею Христом і в інших місцях святого Писання (Мф. 25: 33–41). Християнин! якщо хочеш бути учасником цього блаженства, будь милостивий і щедрий до вбогих. Багато маєш — багато і давай; мало маєш — мало й давай, але давай від щирого серця. Милостиня судиться не за кількістю, а за щиросердністю того, хто дає: “того, хто дає з бажанням, любить Бог” (2 Кор. 9: 7). Даєш нині в руки жебраків і убогих, але від рук Христових приймеш сторицею. Давай, не бійся: не загине дане, вірний бо Той, Хто Обіцяв».

Цей шлях до Істини доступний усім за будь-яких суспільних і особистих обставин.

Людмила Самойлова.



Икона Богородицы «Помощница в родах» в Серафимовском храме Полтавы.

Случалось ли вам попадать в положение человека, вынужденного принимать важное решение? А если вопрос касается ключевых моментов нашего существования, таких, как болезнь, жизнь, смерть?

Каждодневные вопросы мы стараемся решить сами или прибегаем к профессиональной помощи. В вопросах послужнее полагаемся на поддержку опытных людей. Но есть вопросы, которые не решаются земным попечением, однако разрешаются благодатным Небесным попечительством. Так, с вопросом о материнстве мы обращаемся к Богородице. Все притекающие к Ней с молитвой, надеждой и любовью обретают нежнейшую попечительнейшую Матерь.

Кто более Богородицы знает о чадородии? В девстве зачавшая, в девстве носившая, в девстве родившая Младенца Иисуса Христа, через рождение Богочеловека — Спасителя для всех людей, Она Сама стала Матерью для всего человечества. Недаром верующие Ее называют часто Матушкой.

В период чадоншения женщина очень уязвима психологически и физически. Тело ее переносит жесточайшие телесные страдания при чадородии. Зачастую заступничество Царицы Небесной становится единственным спасением при трудных родах, когда грань между жизнью и смертью так тонка.

Но как и куда мы обращаем свои молитвы, просьбы, чаяния? Конечно, к образу Пресвятой.

Божественное мы познаем через слово и образ. Обращаем слова-молитвы к образу-лику-иконе. Икона зримо являет нам образ истинного и невидимого мира. Человек всегда сознательно или неосознанно ищет материального подтверждения каким-либо явлениям. Именно икона несет в себе

свидетельство о полноте откровения, в единстве слова и образа явленных в ликах святых.

Икона стала неким посредником, связующим нас с миром Небесным, и учит нас предстоянию перед Богом. Икона, по слову отца Павла Флоренского, — живая связь между горним и дольным.

Прихожане храма Серафима Саровского в Полтаве знают о том, что со времени открытия храма в нем пребывает редкая икона Богородицы, называемая «Помощница в родах». Вот она, слева от иконостаса, сразу привлекает наш взгляд своим золотистым свечением и необычным сюжетом.

Как, когда и откуда пришла к нам эта «нездешняя красота»? И действительно

нездешняя. Из рукописного сборника 1714–1716 годов мы узнаем, что в 1392 году образ Богородицы под названием «Блаженное чрево» был перенесен на Русь из города Бари, где он стоял на гробнице Николая Чудотворца. Позднее чудотворная икона была перенесена в Москву. Сей образ Божьей Матери «Блаженное чрево» написан дословно на строку из евангельского текста «Блаженно чрево, носившее Тебя, и сосцы Тебя питавшие» (Лк. 11: 27).

Икона представляла собой вариант иконографии «Млекопитательница». При всей своей каноничности иконография со временем тоже претерпевает некие изменения. Появились новые типы икон с подобным сюжетом. Именовались они «Помогательница женам чады роджати», «Вспомогательница в родах», «Помощь в родах».

Рассмотрим же поближе полтавский образ. На золотом фоне иконы мы видим фигуру Богородицы. Золотой фон в классической иконе используют не случайно. В иерархии цветов золото занимает первое место, ведь это одновременно и цвет, и свет. Золото символизирует сияние Божественной Славы, свет нетварный, не имеющий тени. Золото —

символ Небесного Иерусалима и Царской власти. Золото — это еще и металл, не поддающийся коррозии и тлену.

Необычно то, что Божья Матерь изображена с непокрытой головой и распущенными по плечам волосами. Этот обычай, безусловно, западного происхождения, где он вошел в обиход с эпохи Возрождения. Иконография напоминает каноны итало-греческого типа.

Верхняя одежда — мафорий (с греческого — накидка) — плат, покрывающий фигуру Богородицы, красного цвета, на плечах Ее золотые звезды. Цвет плата особого красного оттенка, называемого киноварь. Теплый красный — он символизирует огонь Святого Духа, которым Господь крестит избранных Своих. Красный — это еще и царский цвет, выражение красоты и драгоценности. Красный — это цвет крови и кровной связи. Так Богоматерь через Свою непорочную кровь породнила Небо и землю, небесный и земной мир.

Фигура Богородицы изображена по пояс, голова несколько наклонена. Руки Ее сложены на груди воздетыми для молитвы и одновременно покрывают и защищают Предвечного Младенца во чреве.

В центре любой иконы — Христос. Богородичные иконы Христоцентричны вдвойне, так как показывают Боговоплощение и Богообещание любви и

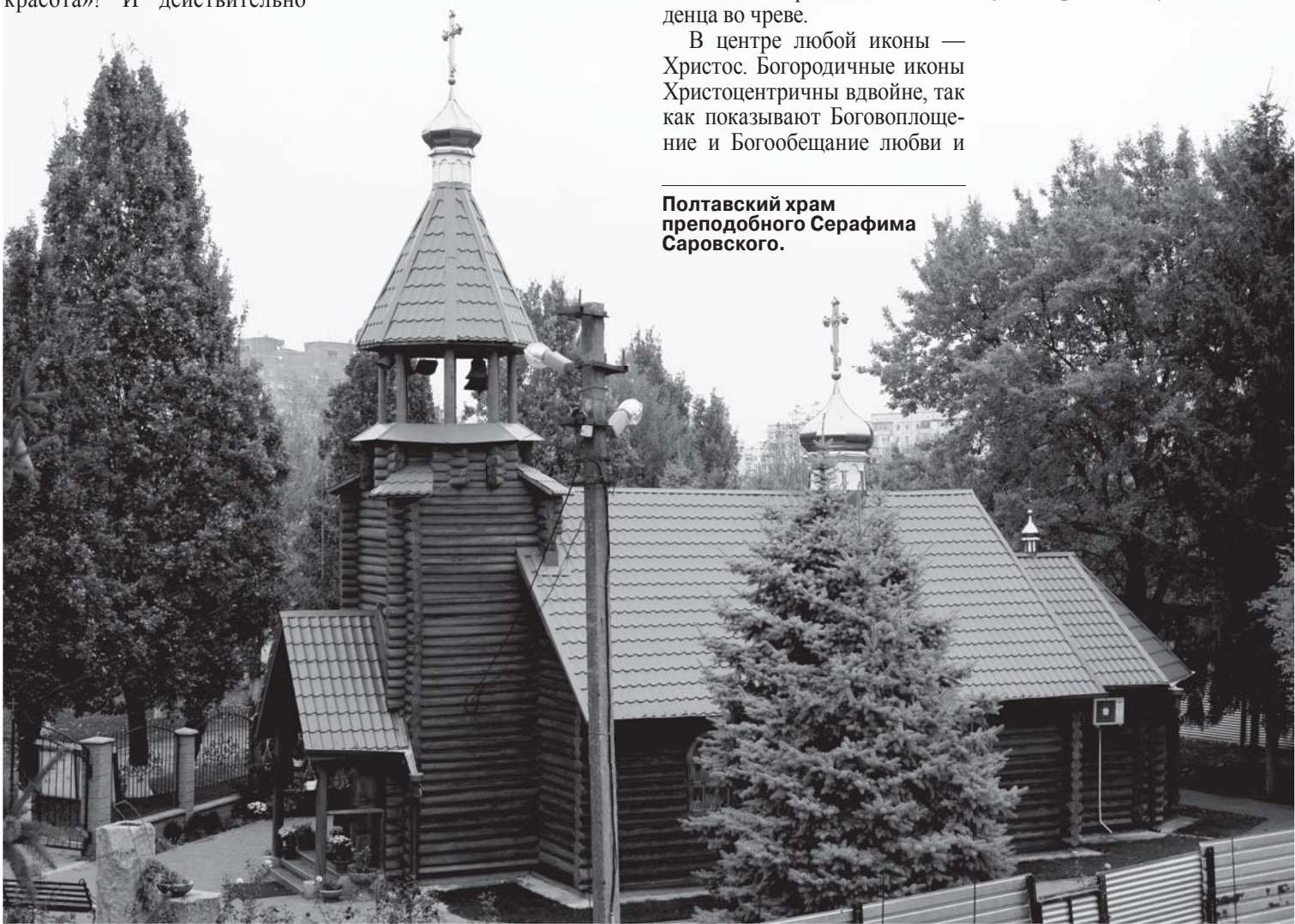
вечной жизни. В центре иконы «Помощница в родах» находится изображение Младенца Христа в мандорле.

Мандорла (с итальянского — миндаль) — это особая форма нимба, свечения вокруг тела Иисуса, Богородицы. Такое свечение мы видим, например, на иконе «Преображение Господне».

В Священном Писании находится несколько важных указаний на миндальное дерево и его плод. В одном из них рассказывается о том, как решился исход соперничества за первенство среди двенадцати колен Израилевых. Глава каждого из колен принес жезл, и все они были положены в Скинии. На следующий день жезл Аарона — старшего брата Моисея, представителя колена Левитова, — расцвел и произвел спелый миндаль.

Этот случай чудесного неоплодотворенного плодоношения послужил поводом к тому, что в средние века миндаль стал символом девственной чистоты Богородицы.

Столь необычная форма мандорлы сподвигает нас еще к целому ряду ассоциаций. Мандорла удивительно напоминает нам пламя свечи, кон или игольное ушко. Может быть, то самое игольное ушко, тот единственный узкий путь и узкие врата, «ведущие в жизнь,



Полтавский храм преподобного Серафима Саровского.

и немногие находят их» (Мф. 7: 13).

Младенец Иисус в мандорле одет в белые пелены. Правой рукой Он благословляет, а левая Его рука лежит на колене.

Изображение Богоматери с Младенцем помещено на полумесяце в виде небесной сферы. Прекрасное сине-голубое небо с многочисленными звездами нарисовано не в верхней части иконы, а внизу! Небо как будто перевернулось вниз, спустилось к нам, чтобы стать ближе. Чтобы Слово-Логос стало плотью, вочеловечилось в Благодатном чреве Приснодевы.

В храмах эти иконы довольно редкие. Настоящим открытием стало обретение одной из таких икон после богоборческого периода в дни Великого поста 1993 года в Серпухове. Настоятель собора этого города протоиерей Владимир Андреев причащал на дому одну старушку. Она передала священнику старую икону, которую долгие годы прятала на чердаке. Но ни потемневшая олифа, ни закопченная риза, ни пыль с паутиной не могли скрыть чудодейственной силы образа Богородицы. Икону очистили и поместили в храм.

С момента нового обретения образа не прекращаются чудеса, которые творит Богоматерь по молитвам, обращенным к Ней перед образом. Сам отец Владимир был свидетелем некоторых невероятных историй. Молившиеся перед иконой женщины благополучно рожали вопреки мрачным прогнозам врачей. Даже бесплодные женщины познали радость материнства, уверовав в помощь Пречистой Божьей Матери.

Стоя в усердной молитве перед святым образом, отец Владимир составил акафист, который с тех пор читают при трудных родах беременные и их близкие. Матерь Божия спасает рожениц от сильного кровотечения, уменьшает боли, дает силы матери и родившемуся младенцу.

По древнему обычаю, многие получившие исцеления в знак благодарности привешивают к образу украшения из золота и серебра.

В полтавском Серафимовском храме икона «Помощница в родах» тоже богато украшена дарами. Судя по их количеству, многие верующие получили чудесную помощь Богородицы. Каждая такая подвеска — это целая история обретения счастья материнства, это чудесное спасение жизни матери и младенца, спасение целостности семьи, спасение вечных ценностей рода человеческого, угодных Самому Богу.

Ребенок — всегда дар Божий. Даже если люди этого не понимают. Но столкнувшиеся с проблемой деторождения приходят в храмы с надеждой на Божественную помощь в разрешении этого наиважнейшего вопроса человеческой жизни. Так для многих прихожан храм Серафима Саровского стал поистине семейным. И неудивительно. Сначала они приходили к образу Богородицы с прошением о даровании детей. Теперь в новом своем качестве — каче-

стве родителей — приходят в храм со своими чадами. Таким образом не прерывается нить рода и нить веры, связывающая нас с Божественным.

Достаточно привести несколько примеров историй, случившихся с прихожанами храма преподобного Серафима Саровского, чтобы убедиться в этом.

Полтавчанка (назовем ее Н.) вышла замуж за итальянца и уехала жить в Италию. Несколько лет счастливой семейной жизни омрачались отсутствием ребенка. Муж очень хотел детей, и поэтому их брак был на грани распада. В очередной раз приехав в Полтаву провести родителей, молодая женщина зашла в храм святого Серафима и спросила совета о том, что ей читать, кому молиться о даровании ребенка. Ей посоветовали прикладываться к иконе «Помощница в родах», просить помощи у Богородицы.

Н. стала обращаться с молитвой к Пречистой Матери, увезла в Италию образок и там продолжала молиться, а ее мама в Полтаве участвовала в богослужениях, в том числе и молебнах, подходила с просьбой к Богородице.

Очень скоро их молитвы были услышаны, и Господь даровал им двух сыновей. Мальчиков окрестили в православном храме, дали имена православных святых. Теперь в тот храм ходит и папа детей. Вот нам яркий пример того, что для Бога не существует ни расстояний, ни границ, ни национальностей.

Действительно, проявлению любви к человеку нет преград ни временных, ни пространственных, ни количественных. Так, по молитвам к Богородице прихожанка А. была облагодетельствована счастьем в кубе — целой тройней крепышей!

Богородица помогает во всех вопросах, связанных с деторождением. Прихожанка, назовем ее Л., носила под сердцем крупного и здорового младенца, проблема была в неправильном его предлежании — он лежал во чреве матери почти поперек. Врачи настаивали на проведении кесарева сечения, назначили день операции. Вечером перед означенным днем женщина и ее близкие особо усердно помолились перед образом «Помощница в родах». Наутро ребенок принял правильное положение, операцию отменили, женщина самостоятельно, без разрывов, родила крупного здорового малыша.

Полтавчанка (назовем ее В.), как любая женщина, мечтала о ребенке. Но по медицинским показаниям (она теряла зрение) врачи не советовали ей вообще рожать. И когда В. забеременела, настоятельно советовали сделать аборт. Для нее, человека верующего, это было недопустимо. Женщина стала искать Божественной помощи, посетила монастыри Киева, поехала спрашивать совета у старца в одесском монастыре. А старец отправил ее обратно в Полтаву к Серафимовской святыне. По горячим молитвам прихожанки и ходатайству Пресвятой Богородицы Господь даровал женщине здорового ребенка, и зрение ее не пострадало.

Слушая такие истории, всякий раз убеждаешься в том, что у Бога все возможно. Это в земной жизни, в миру, мы обретаем заветное путем потерь. А вот Божественным разрешением зачастую все происходит без малейших утрат.

Так, одной молодой паре, у которой не получалось в течение нескольких лет зачать ребенка, предложили процедуру ЭКО, то есть искусственное оплодотворение. Супруги знали, что при этом «лишние» эмбрионы будут попросту убиты. Обретение материнства за счет детоубийства — смертный грех и очень сомнительное счастье. Положившись на волю Божью, прихожане стали молитвенно обращаться к образу Богородицы «Помощница в родах», читать акафист, приходило на молебен. Благодаря Небесному попечительству Божией Матери ни одна душа не была загублена, а молодая пара обрела счастье родительства. Сейчас этому столь желанному ребенку уже три года. Кто знает, кем он станет, какова будет его роль в истории семьи, рода, страны, Церкви?..

Зато известно точно, что именно в спасении души человека заключается цель и смысл существования самой Церкви. В храме святого преподобного Серафима Саровского эту истину и знают, и соблюдают — каждый соработник в свою меру, на своем месте. Во многом благодаря именно церковным труженикам, их подсказкам, их поддержке нуждающиеся в помощи Божией познают радость Богообщения, начинают понимать, как правильно следует жить, обретают и надежду на спасение, и земное счастье, значительной составляющей которого являются дети.

Земная женщина, даря жизнь ребенку, даря согласно с замыслом Божиим саму возможность душе воплотиться, уподобляется Богородице.

Это Она родила Спасителя душ наших, подарила миру Господа нашего Иисуса Христа. Спаситель пришел и упразднил смерть и даровал жизнь вечную. «Смерть, где твое жало? Ад, где твоя победа?» (1 Кор. 15: 55).

Вот такая эстафета даров, бесконечная жизнь связывает нас с миром Небесным, а Небесное с земным.

Чудотворная икона «Помощница в родах» безмолвно напоминает нам об этой нерушимой связи. Чудотворные иконы не просто изображают, а являют верующим образ Небесный. Мистичность иконы в том, что она неразрывно связывает с горным миром духовную жизнь верующего, его опыт Богообщения, соприкосновения. И отражает мистический опыт всей полноты Церкви.

В предстоянии перед иконой мы устремляем все свои чаяния к Божественному как к совершенной красоте, совершенной истине и совершенной любви. Небо же устремляется к нам. Как мать склоняется к возлюбленному чаду своему, простирает к нему свои руки, так и Небо склоняется к нам и становится ближе.

Тамара Морозко.



Православна педагогіка

Христианское воспитание... родителей



В современном мире человеку не грозит информационный голод на тему «как подobaет воспитывать детей». Скорее — пресыщение всякого рода новостями, откровениями публичных людей и нравочужениями разного толка. Для нас, православных, важно не прельститься избытком информации, не погрязнуть в изучении всех точек зрения, найденных в публичном доступе, а пойти средним, «царским» путем.

Позволим себе немного размышлений на заданную тему. Первый момент, который можно назвать типичной ошибкой, — это наше эгоистичное отношение в роли родителей к своим детям. Господь сотворил Небо и землю, мир видимый и невидимый. И Он же дал дыхание жизни нашим родителям, нам с вами, нашим детям. Со дня сотворения мира каждому поколению без какого-либо исключения чада даются Самим Господом. Отец Небесный нам дает ребенка в надежде на то, что мы заложим в его душе семена веры, взрастим их и смиренно поручим духовную и телесную жизнь своего чада Тому, по образу и подобию Которого создано человечество.

Самый простой и действенный путь в воспитании и научении данных нам Самим Богом детей — подражание Отцу. Если сердце не прочувствовало, что Бог есть Любовь, что Он Милостив Сам и Нас призывает миловать и прощать должников наших, что для нас, христиан, нормой должно стать поведение, когда с радостью носим тяготы друг друга, исполняя тем закон Христов, то нашему ребенку не у кого будет учиться правильному поведению и благочестивой жизни.

Следуя этой же логике, мы можем помочь нашим чадам познать духовное величие и настоящую красоту Православия на собственном примере. На церковных приходах нередко сетуют, что нет детей на службах. Средний возраст прихожан — предпенсионный и старше. Совсем маленьких детишек крестят и после этого великого Таинства зараженные смутным духом века сего родители и крестные садятся за накрытый дома стол и празднуют сами не понимая что. Не планируя протаптывать дорожку в храм... Не будем отвлекаться от темы и рассуждать, кто в этом виноват и как исправлять ситуацию, — об этом стоит поговорить более подробно. Обратим же взор внутрь себя.

Если я и вы, уважаемый читатель, испытываем потребность вести полноценную духовную жизнь, ищем и находим возможность «отложить всякое попечение житейское» и идти в храм, благоговейно и трепетно готовиться к исповеди и Причастию Тела и Крови Христовых, то Господь всегда откликается на зов нашей души, нашего сердца, и Его Благодать покрывает и дорогих нам людей. Можете несколько в этом не сомневаться.

И еще один вопрос, волнующий всех без исключения родителей: можно ли наказывать детей и как строго? Да, наказание должно быть, но не беспощадное, не сотворенное в слепом гневе человеческом, а мудрое. Будьте справедливы и последовательны. Как раз к месту и кстати будет руководство по принципу юриспруденции советского периода: «Наказание должно быть страшно не своей жестокостью, а своей неотвратимостью». И обязательно должно последовать четкое разъяснение — чем именно вызвано ваше наказание. Советовать легко, тяжело выполнять, но давайте попробуем не раздражаться, не срываться на крик, даже если в нашем представлении ситуация того требует, а спокойно помочь преодолеть всем вместе трудные моменты в семейном общении.

Мы должны научиться отделять личность ребенка от его неблагоприятных поступков. Если уж случилось так, что ребенок виноват, акцентировать внимание следует на том, что мы, родители, его очень любим и всегда готовы помочь и поддержать, но его неблагоприятный поступок осуждаем и не хотим мириться с ним. Так же Господь любит всех нас, но не любит грех внутри нас.

И как бы далеко или близко от веры ни стояло ваше чадо, нужно знать и постоянно помнить, что ваши родительские молитвы Господь слышит и всегда поможет ребенку во спасение его души.

Алла Овдиенко.



Садина-музей І.П. Котляревського.

«Коли хочеш бути щасливим, то на Бога полагайся...»

Про православні основи п'єси «Наталка Полтавка»

«Наталка Полтавка» Івана Петровича Котляревського відома ледь не кожному ще зі шкільної лави. А якщо пощастило дні дитинства провести у Полтаві, то пригадуються й гостини до самого класика в музей-садину Котляревського. Не забудьмо й про театр Полтавський, академічний музично-драматичний. «Наталка» у його репертуарі вже майже два століття! На тлі нинішнього «багатосерійного ширвжитку» — феноменальне явище.

Простенький ніби сюжет... Але що приховано за тією простотою? Здається, усе, що бачимо на сцені, вже десь і колись бачили. За одним лише винятком: усілякі свої негаразди герої «Наталки Полтавки» розв'язують за власний, так би мовити, рахунок. Знаходять сили змінити самих себе. Поступитися. Знають, що й біди, і щастя даються їм у науку. З Божої волі. І... «всесвітньої трагедії» не трапляється.

Отже, автор побажав поділитися з нами радістю. І роздуми свої втілює легко, на втіху собі й людям. Доспіло яблуко — впало. Але з якої яблуні, з якого ґрунту? Про це поміркуємо разом із провідним науковим співробітником Полтавського літературно-меморіального музею І. П. Котляревського Євгенією Всеволодівною Сторохою.

— Отже, намітимо канву. Напевне, є певні факти у біографії Котляревського, які, нехай і формально, могли визначити духовний напрям розвитку його особистості. На що саме звернули б увагу Ви?

— Котляревський народився у патріархальній родині, з традиціями. Про це мало пишуть, але це відчувається у творах Івана Петровича. Він отримав чудову освіту, жив коло церкви. Маю зауважити, у старосвітські часи в Україні вважалося за велику честь мати садину неподалік храму Божого. А Котляревські жили просто вікнами на собор.

У біографії поета — служба цивільна і військова. За виявлене сумління його неодноразово відзначали особливим заохоченням — «Монаршим благоволенням». З рук імператора Олександра І

Іван Петрович Котляревський отримав діамантовий перстень і чин майора (за «Енеїду», до речі), був нагороджений високим орденом Святої Анни 3-го ступеня на шпазі. До наведеного переліку заслуг Котляревського я б додала ще одну, можливо, найсуттєвішу. Її відзначали у ньому прості полтавці. Іван Петрович був людиною високої моралі. І ця якість його особистості пронизувала не лише службову діяльність. Вона визначала напрями його творчості.

— Як на мене, певним проявом моральності Котляревського є незбагненний для більшості наших із Вами сучасників стан — духовне здоров'я. Який би твір Івана Котляревського ми не взяли, кожен випромінює радість буття, відчуття гармонії світу. Згодні?

— Котляревському вдалося прожити дуже красиве життя у згоді з людьми, з Богом і власним сумлінням. Якихось суттєвих протиріч, внутрішнього конфлікту ми в ньому не помічаємо. Це, справді, була сонячна людина. І такі ж сонячні й привабливі його герої. Гадаю, це пов'язано з тим, що у родині церковнослужителя (а дід Котляревського був дяконом Свято-Успенської церкви) панувала глибока повага до тих чеснот, які формують у людини Православ'я: помірність, розсудливість, цнотливість, любов, відсутність сріблястості, смирення, радість Господня.

Перший біограф І. П. Котляревського Степан Стеблін-Камінський пише, що наш класик був вірним Православної Церкви. Він постував, говорив, постійно відвідував церковні богослужіння. І що, мабуть, особливо підкреслює міць віри: за тиждень до відходу в одвічність (це зафіксовано у документах) Іван Петрович сповідувався і причащався Святих Христових Таїн. Власною волею він обрав для себе шлях, свою зорю. І тією зорею стала віра во Христа Спасителя. Про це нам розповідають твори Котляревського. І передусім його «Наталка Полтавка».

— В українській літературі склалася традиція глузувати з приводу семінарської освіти XVIII століття. Люди віку XIX вбачали у ній відгомін «темного середньовіччя». Котляревський теж був семінаристом. Чи пішла йому на добро ота наука?

— Безпосередніх свідчень дуже мало. Але те, що Котляревського цінували як професіонала й ерудовану людину, — це факт. До речі, окрім Івана Петровича



Літографія з прижиттєвого портрета І.П.Котляревського.

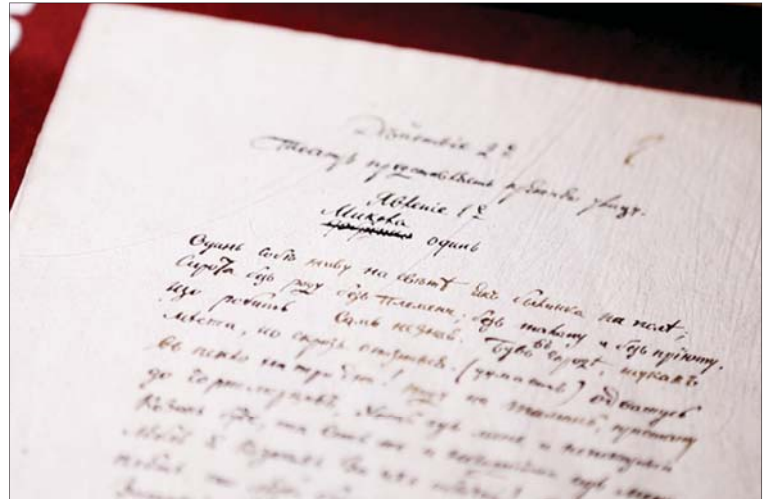
семінарію свого часу закінчили М. І. Гнедич — автор першого російського перекладу давньогрецької «Іліади», батько М. В. Гоголя — В. О. Гоголь-Яновський.

Полтавська Слов'янська семінарія виникла за активного сприяння грецьких енциклопедистів: архієпископів Слов'янських Євгенія Булгаріса і Никифора Феотокі. Було підібрано прекрасний викладацький склад, розроблено систему підготовки. До навчальних програм, окрім духовних, увійшли й світські дисципліни: математика, історія, географія.

Загалом час навчання Котляревського був періодом реформування освіти. Дух перетворень, прагнення нового спонукали молодь до розвитку і вдосконалення. І ось підтвердження. Літературну обдарованість Котляревського помітили саме в семінарії. З часом цей природний хист зміцнили освіченість і життєвий досвід.

— Якщо уявити собі шлях автора до своїх героїв, до майбутніх творів як шлях власного внутрішнього становлення, що у характері Котляревського виховало життя, що відкрило у ньому?

— Достатньо довго — 12 років — Іван Петрович служив у війську. І служба ця була такою, що він не був прив'язаний увесь час до одного місця. Він походив по світу, поштовхався серед людей: прислухався до мови, придивлявся до звичаїв, обрядів, прикмет. Котляревський умів робити узагальнення. І вони були узагальненнями митця. Поет бачив «родючу зернину» в характері, поведінці. А в літературі й мистецтві здатність до художньої типізації — річ надзвичайно вартісна. Відсікти зайве й залишити 28 сторінок. А саме таким за обсягом є рукопис «Наталки Полтавки» —



Копія рукопису «Наталки Полтавки» з експозиції садина-музею І.П. Котляревського).



Хата Котляревського. Малюнок Т. Г. Шевченка.

маленького твору, в якому цілий світ...

— Сучасники згадують, як виглядав дід Котляревського, є враження про його поведінку в побуті. Чий це був побут: типового полтавського обивателя (в позитивному сенсі), дворянського інтелігента, чиновника Олександрівської доби?

— Котляревський був заможною людиною. І до того ж самотньою. Працював, отримував платню. Мав у маєтностях ліс, леву біля Ворскли, землі 60 десятин. У Котляревського навіть кріпаки були, яких він відпустив на волю. Задовго до царського маніфесту про скасування кріпацтва: за 27 років. На той час це був учинок... І ще. У житті Котляревського була цікава сторінка... Як казав його перший біограф, «прикрита присмерком таємницею». Котляревський жив благополучно. Та й Полтава, як місто, за його

життя була спокійною, дешевою, безхмарною. З тихим-претихим життям. Але оточували Івана Петровича не завжди люди повного достатку. Тут було чимало бідних козаків, удів, людей із гіркою долею. І, за свідченням біографів, Котляревський дуже багато допомагав таким людям, захищав їх від свавілля поміщиків, рятував від покарань, ділився грошима. І завершуються ці розповіді про життя-буття Котляревського у Полтаві так: усі благі справи він приховував «присмерком таємницею». А це ж одна з головних православних чеснот: не кричати про свої благодіяння, не вихвалитися ними. Про Котляревського ніхто не казав: «Він гордий». Казали: «Він милосердний».

А побут? Іван Петрович цінував затишок старого дому, гаю, квітів навколо. І загалом, не зраджував усталеного старосвітського життя з його патріархальністю і простотою.



Ілюстрації до «Наталки Полтавки» народного художника України Анатолія Базилевича.



Провідний науковий співробітник музею Євгенія Стороха.



Перші виконавці ролей пана Возного і Наталки — Михайло Щепкін і Катерина Нальотова.

— Я знаю, що у музеї Котляревського знаходиться рідкісне видання Біблії. Не сумніваюся, що за цим фоліантом — не одна цікава історія. У зв'язку з чим музей придбав Біблію?

— На початку XIX століття в Росії існувало Біблійне товариство. Дуже недовго — трохи більше року. Скарбником філії цього товариства у Полтаві був саме І. П. Котляревський. Документи свідчать, що до обов'язків своїх за дуже невеликі гроші. Полтавець запевняє: «Візьму недорого». І... показує Біблію. Пригадую, серце моє затремтіло, готове вирватися, бо на шкіряній палітурці був напис: «Издание Россійскаго Библейскаго Общества».

Книга величезна: понад тисячу сторінок. Написи й вихідні дані засвідчують: наш класик міг гортати її сторінки. Біблію ми придбали, і тепер її можна побачити в експозиції.

— І все ж, Євгеніє Всеволодівно, мій, мабуть, дилетантський підхід до творчості Котляревського ніяк не може звести до купи щоденне читання Євангелія і, скажімо, «Енеїду». Як в одній людині це співіснувало: православна благочинність і бурлескні дотепи?

— Ну, по-перше, сміятися православним аж ніяк не забороняється. Ще Сковорода розмірковував на цю тему... Головне, з якою душею і навіщо оті жарти. По-друге, згадаємо, Котляревському було лише 25 літ, коли

розпочалася робота над «Енеїдою». Звідси — козацька звияга, патріотизм, молодечий кураж. Іван Петрович писав свою поему понад 26 років. Уявляєте? Ціле життя! Тож не випадково його весела, грайлива і дуже дотепна «Енеїда» закінчується рядком не веселим: «Живе хто в світі необачно, тому нігде не буде смачно, а більш — коли і совість жме». Совість! Голос Бога у людській душі. Котляревський звертає з торованого шляху. І ось перед нами нові його дороги: «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник».

«Енеїда» — це тільки одна іпостась. Інша — у родинності, згоді в сімействі, тиші і спокої, у вірності й любові — «праведному житті», як говорить Котляревський. І то є «Наталка Полтавка».

— А правда, що «Наталки Полтавки» могло б і не бути?

— Певні обставини, дійсно, прислужилися нашій «Наталці». Був поштовх — поява у Полтаві першого професійного театру. З 1817 року в місті грала театральна трупа І. Ф. Штейна. У її складі, до речі, був знаменитий Щепкін. Акторський талант Михайла Семеновича вражав своєю масштабністю і глибиною. І Котляревський замислився над тим, як розкрити акторські можливості майстра. 1819-го року взявся за перо.

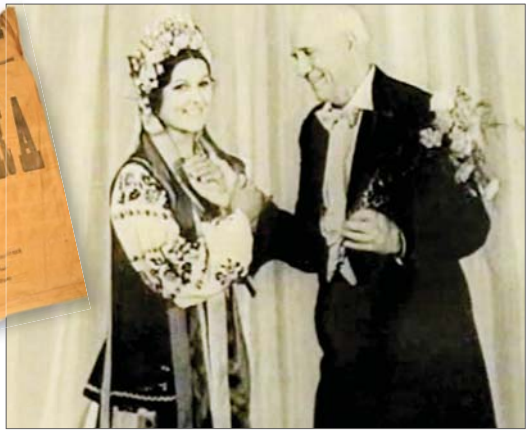
За тодішніми уявленнями Іван Петрович був уже літньою людиною: 50 років за плечима. Певною мірою його «Наталка Полтавка» — це життєвий підсумок. І який! Немолодий самотній українець — Котляревський — дав Україні образ щасливого подружнього життя.

— Відтоді «Наталку Полтавку», здається, встигли вивчити вздовж і впоперек, розібрати на цитати, розгледіти, як під мікроскопом, кожне слово, кожну репліку. Чи можливі нові відкриття?

— Нові-старі, я б сказала. Про «Наталку Полтавку» писали, що



Дореволюційна афіша.



На святі 800-річчя Полтави в ролі Наталки — заслужена артистка України, переможниця Всесоюзного конкурсу «Наталка Полтавка» 1969 року Віра Волкова, в ролі Петра — народний артист СРСР Іван Козловський (саме в цій ролі артист дебютував 1918 році в Полтавському пересувному музично-драматичному театрі).

це соціально-побутова драма, твір реалістичного напрямку. З домішками сентименталізму й навіть руссоїзму. Усі ці тлумачення, безумовно, мають рацію. Проте містяться у «Наталці Полтавці», насмілюся це припустити, й сенси позачасові. У цьому секрет такого довгого (майже два століття!) сценічного життя нашої «Наталки».

— Якщо примружити очі й подумки уявити собі сцену з «Наталки Полтавки» у театрі, перше, що з'являється в уяві: мальовнича декорація, симпатичні (кожен по-своєму) персонажі і якась повна безхмарність настроїв. І це при тому, що Котляревський називав п'єсу «українською оперою». Де ж у такому випадку сплески емоцій, бурі почуттів?

— Вони, здебільшого, не показні. Вони — в сердечних глибинах. Як і має бути серед православного люду. Але що то зовнішня релігійність без міцної духовної мотивації?

195 літ живе на сцені «Наталка Полтавка» і не розчиняється у часі. Живе в свідомості кількох поколінь як берегиня закладеної нашими доброчинними предками матриці сімейних стосунків. Зверніть увагу на останні рядки, написані рукою Котляревського: «Коли хочеш бути щасливим, то на Бога полагайся; перенось все терпеливо і на бідних оглядайся». На мій погляд, це ключ до розуміння сюжету, дій персонажів, кожного слова, мовленого ними.

— Отож, жанр — «українська опера». А, власне, чому українська? Й на додачу — полтавська? Підозрюю, що адміністративно-територіальна ознака тут не головна. Наталка — полтавка: що це означає?

— Котляревський хотів підкреслити, що головній героїні твору притаманні найкращі риси української жінки: вірність, відданість, чесність, працелюбство, ініціативність і велика любов до життя.

До речі, саме ім'я Наталка теж обрано не випадково. У Православ'ї відомі дві святі подружні пари: Петро і Февронія та Адріан і Наталія. Котляревський бере по одному імені з кожної пари і... утворює нову родину. Ім'я головного персонажа — Наталки — прямий перегук із долею і характером святої Наталії. Як відомо, вона жила у перші століття християнства і допомагала своєму чоловікові переносити життєві випробування. По суті, свята Наталія була його духовною опорою. Так само відбувається і в опері. Героїня діє в умовах, які змушують її виявляти сильний характер, стійкість і віру в Боже заступництво.

— Духовна вмотивованість імен героїв очевидна. Але як реалізується це у творчому задумі автора? Адже п'єса — річ світська. Візьмемо сюжет. Ззовні він розвивається за відомою схемою: вона любить одного, а їй наві'язують іншого. Класичні твори з подібною канвою тяжіють до трагедії. Згадайте «Ромео і Джульєтта» Шекспіра!

— Поведінка Наталки, за схожих умов, веде до іншої розв'язки. Це знає кожний школяр. У фіналі п'єси зі сцени лине щасливий Наталчин спів: «Ой, я дівчина Полтавка...». Напевно, задум Котляревського був сконцентрований на тому, щоб подати зразок життя за заповідями Божими. І Наталка, як героїня, мала втілити цю мету: поведінкою, думками, щонайменшими порухами душі. Вчитамось в її слова, і духовні сенси стануть очевидними, озвучуться чистотою думок, щирістю сподівань. А сподівається Наталка на Господа. З його волею пов'яже влаштування своєї дівочої долі. Але не тільки це. Вона слухняна дитина, покірна матері. І разом з тим — опора для неї. У п'єсі є сцена, коли мати, згадуючи батька, який пропив-прогуляв усе їхнє добро у Полтаві, дорікає йому, що тепер змушена жити в нестатках. Наталка виправдовує батька: «Так йому на роду написано, щоб жити багатим до старості, а умерти бідним, він не винуват». Слово дівчини просте, без пафосу. Так по селах говорять і досі. Але чомусь усе, мовлене нею, чіпляє. Загадка!...

— До того ж Наталка ще й співає!

— Пісні Наталки Полтавки — це особлива лірична орнаментика твору. Вони підносять головну героїню над буденним трудовим життям, забарвлюють його красою дівочих почуттів і роздумів у злагоді з Богом і природою. До речі, тексти пісень теж належать Котляревському, і зміст їх показовий. Ось характерний приклад: «Бідність і багатство — то єсть Божа воля, з милим їх ділити — єсть щаслива доля»...

— Образ Наталки — це безумовний стрижень п'єси, духовне її осердя. Як узгоджується моральна висота головної героїні з вчинками інших персонажів? Чи розуміють вони її?

— Розв'язка настає в останній яві 2-ї дії. Наталка заручена. Усі персонажі збираються разом і починають дорікати Петрові, гонять його з села. Що ж відповідає їм Петро? Слова його вражають: «...що ми любились з Наталкою, про те і Богу, і людям ізвісно; но щоб я Наталку одговарював іти заміж за пана Возного, навчаю дочку не слухати матері і поселяв несогласіє в сім'ї — нехай мене Бог накаже! Наталко, покори своїй долі, послухай матері, полюби пана Возного і забудь мене навіки!»

Цікаво, що скільки років існує «Наталка Полтавка», стільки ж Котляревському закидають таку, нібито слабку, позицію Петра. Але чи слабка вона насправді?!

— На жаль, ми й досі перебуваємо в полоні подібних трактувань, уявляємо собі кохання як боротьбу ледь не зі зброєю в руках. Виходить, Котляревський ламає стереотипи?

— Ламає, бо вже є що ламати. За стільки століть! Насправді ж — повертає нас до витоків і доводить, що перемагає не сила та непотупливість... Петро виявляє смирення перед життєвою драмою. Доля, обставини забирають у нього те, що є найдорожчим

для закоханих, сподівання на щастя. Він скоряється і тим долає владу пристрасті.

Що відбувається далі? Справжнє чудо! Ситуація змінюється одномоментно. Докорінно. «Такого ж ми теряєм. Такого чоловіка, як Петро, я зроду не бачив», — говорять виборний і Терпелиха. Навіть Возний, вражений позицією Петра, догоджає закоханим: «Я одказуюсь од Наталки і уступаю Петру во вічне і потомственное владініє...». Ось яка сила смирення!

— На початку розмови ми відзначили лінію духовності як висхідний посил автора «Наталки Полтавки». До чого ж кличе пафос її фіналу, якими особистими сподіваннями пройняте завершення п'єси?

— Котляревський чітко формулює свої переконання. Вустами Петра він пояснює, які чесноти мають наслідувати істинні православні: «Наталко! Бог нам допоміг перенести біди і напасти, він допоможе нам вірною любовію і порядочною жизнію бути приміром для других і заслужить прозвище добрих полтавців».

Ось вони, цінності, як на долоні! Любов, повага до батьків, надія на Бога, покірність Господній волі.

— Поділюсь особистим враженням. Довелося мені якось бачити модернізовану версію «Наталки Полтавки». М'яко кажучи, не переконує... Хоча і задум нібито оригінальний, і актори — не безталанні. У чому прорахунок?

— Експерименти з п'єсою спостерігала і я. Що можу сказати? Всі, як один, невдалі та ідейно убогі. Поясню причину. Опера Котляревського напрочуд гармонійна річ. Переформатування твору такого рівня досконалості приречене на поразку: розчиняється логіка розвитку сюжету, втрачається мотивація дій. У результаті глядач просто не вірить побаченому. А Котляревському вірили колись і вірять досі.

— Насамкінець запитання, певною мірою, несподіване. То, може, «Наталка Полтавка» і не опера зовсім, а казка? Як щасливо усе склалося, можна лише мріяти!..

— Якщо ми розуміємо казку як квінтесенцію народної мудрості, то це казка. Стара як світ казка про велику любов, велику вірність, велику праведність. А саме до цього і закликає нас Іван Петрович... Взагалі у «Наталці Полтавці» чимало інтерпретаційних шарів. Читайте, дивіться в театрі. Намагайтеся це робити серцем. І воно зцілиться.

П'єса І. П. Котляревського несе нам радість. Не позитив, не оптимізм, а саме радість. За відчуттям щось подібне до тих слів, що їх промовляв, вітаючи духовних чад своїх, святий преподобний Серафим Саровський: «Радість моя...». Тихий голос правди Божої, і у відповідь — усміхнені обличчя. Котляревський вкотре пояснює нащадкам, де їм шукати щастя-долі.

Розмову вела Людмила Нестуля.

Камінь на голову, або Кому немає прощення ні в цьому віці, ні в майбутньому?



Фреска «Святий Дух на престолі». Рильський монастир у Болгарії.

І на спокійному березі усталеного життя, й у вирі суспільного безладу іноді час ніби стає, й опиняєшся сам на сам... із душею своєю. Совість — наш непідкупний суддя — відразу ж присвітить ліхтариком у її глибоких підвалах. О! скільки ж тут накопичилося мотлоху, бруду, непотрібних думок. Православний негайно подумає про сповідь.

Готуючись до цього Тайнства і знаючи свої слабкі місця, так би мовити, свій «люфт», людина, як правило, чесно зізнається у звичайних своїх гріхах — тих, що стали майже рідними, в яких заkostenіла і з якими... змирися. І мало хто щоразу заглядає у виписаний Церквою перелік вчинених проти заповідей Божих зол. Якщо й не на зубок їх вивчили, то принаймні розуміємо суть більшості й відчуваємо похибку. Але є в морі окаянств людських таке, що зможе пояснити далеко не кожен віруючий. А між тим розібратися в ньому варто, бо, за словом святителя Іоанна Златоуста, «воістину немає гіршого гріха... немає навіть рівного йому». На нього вказує Сам Господь, а пишуть про це три святі євангелісти — Матфей (12: 31–32), Марк (3: 28–29) і Лука (12: 10). Цей гріх — хула на Духа Святого.

Тому-то кажу вам: усякий гріх, навіть богозневага, проститься людям, а богозневага на Духа не проститься. І як скаже хто слово на Сина Людського, то проститься йому; а коли скаже на Духа Святого, не проститься йому ні в цьому віці, ні в майбутньому» (Мф. 12: 31–32).

Ця думка Євангелія не може залишити байдужим того, хто читає Книгу Життя вдумливо і сподівається на спасіння. Сказане Спасителем Господом — не марнослов'я. Адже Він хоче, «щоб усі люди спаслися та прийшли до пізнання істини» (1 Тим. 2: 4). А не осягнувши смисла, як уникнути гріха хули? Тож нерозуміння цих Господніх слів навіть у суєті та тлумі життєвому гострою шпичкою має непокоїти віруючу душу.

Спробуємо розібратися. Звісно, за допомогою Священного Писання і святих отців.

Основне тлумачення хули дали світу святителі Афанасій Великий, Василій Великий, Іоанн Златоуст, преподобні Ісидор Пелусіот, Симеон Новий Богослов, блаженний Феофілакт Болгарський.

Перше, на що звертають нашу увагу святі тлумачі, — в чому криється різниця в ставленні Господа до богозневаги Сина Людського і богозневаги Святого Духа. Одна прощається, інша — ні. Чому? Усі ж Іпостасі Святої Трійці рівночасні

(однаковою мірою шановані) й сопредостольні.

Справа в тому, що в словах про хулу, наголошують духовні отці, Спаситель мовить про Себе — про дві Свої природи. Згадаймо, що в Боголюдині Ісусі назавжди поєднані повне Божество і досконале людство: «І Слово стало плоттю, і перебувало між нами» (Ін. 1: 14).

Хула на Сина Людського — це зневажання Його як людини, спокушання Ним по плоті. «Іудеї, що ображали завжди Бога, у відношенні до Христа впадали в сугубу хулу, — пише Афанасій Великий у «Бесідах на Євангеліє від Матфея». — Одні, спокушаючись тілом Його, тим, що Він Син Людський, вважали Його пророком, а не Богом, і називали сластолюбцем і винолюбцем (Мф. 11: 19); і їм Він дарував прощення; тому що покладався тоді тільки початок проповіді, й для світу понад силу було повірити в Бога, Який став людиною. Чому і каже Христос: якщо хтось говорить слово на Сина Людського, тобто на тіло Його, відпуститься йому (Мф. 12: 32). Бо насмілюся сказати, що й самі блаженні учні не мали досконалого поняття про Божество Його, поки не зійшов на них Дух Святий у день П'ятидесятниці; тому що і по воскресінні, побачивши Його, одні вклонилися Йому, інші ж засумнівалися (Мф. 28: 17), проте не були засуджені».

Відповідно пояснює і святитель Іоанн Златоуст слова Христа про хулу на Сина Людського, які слід розуміти так: «Ви багато про Мене казали, що Я брехун, що Я противник Божий. Я вам це пробачу і не вимагатиму вашого покарання, якщо ви покастесь... Отже, Я вам відпускаю все те, чим ви Мене скривдили до хреста, навіть і те, що ви хочете Мене розіпнути на хресті, і саме невір'я ваше не буде поставлено вам у провину. — І далі святитель називає

причину: — Віруючі до хреста не мали повної віри, бо Він скрізь забороняє оголошувати про Себе кому-небудь до страждання, і на самому хресті молився, щоб був відпущений іудеям гріх їхній». Милосердний Господь переймається навіть немічно Своїх гонителів! Адже вони, як їм здавалося, мали причину для того, щоб думати про Нього погано: вони бачили, як Ісус спілкувався з митарями, блудницями й робив усе інше, vlastive Йому як Сину Людському. Досконала любов шукає привід, щоб простити і богохульника!

Що ж у такому разі не прощається?

Щоб зрозуміти це, згадаймо контекст, в якому Ісус Христос сказав про те, що хула на Духа Святого не проститься ні в цьому віці, ні в майбутньому: після низки чудесних зіцілень Він зіцілив ще й сухорукого в синагозі, народ ходив за Ним по п'ятах, адже ніхто раніше не воскресив померлих, не зіцілював розслаблених, не робив кульгавих здоровими, не вертав зір сліпим, — сила Божої сутності Ісуса була очевидною для простих людей. Але фарисеї звинуватили Його в тому, що Він вигонить бісів силою бісівською. Тобто вони відкинули незаперечну дію Божої благодаті. Це і є хула на Святого Духа — на Божество Христове.

За думкою святителя Афанасія, хула на Святого Духа є ще й невір'я.

Чому ж цей гріх Сам Господь називає непрощимим? Адже на запитання апостола Петра, чи до семи разів прощати брата, Він відповів: «Не кажу тобі до семи разів, але аж до семидесяти разів по семи» (Мф. 18: 22). Звісно, суть цієї відповіді аж ніяк не в числах — Учитель дав зрозуміти Своїм учням, що прощати потрібно завжди. Але ж не може Господь суперечити Сам Соби!

Знову оцінимо відповідь Христа відповідно до ситуації. Апостол запитав Учителя про прощення вслід за бесідою про брата, який спокусив ближнього. За словами блаженного Феофілакта, апостоли запитували, як поводитися з тим, хто «по вірі має одного з тобою Отця Небесного — Бога, й одну матір — Церкву» і стане спокушувати тебе неправим вченням, погребельним прикладом і не хоче визнавати своєї провини. Слова відповіді Спасителя: «іди і йому викажи поміж тобою та ним самим» — блаженний Феофілакт вчить розуміти так: «Не залишай його без братського про нього піклування, пожалій його, піди до нього; той, хто образив, хто звабив тебе, від сорому неохоче пішов би просити у тебе вибачення; ти не жди, коли він прийде до тебе, — сам іди до нього; від гніву й сорому він перебуває ніби у хворобливому приспанні... не звинувачуй, не докоряй йому, але тільки йому вкажи, нагадай йому про гріх його, поясни йому те зло, яке може статися з його вчинку або з його помилкового мудрування, вкажи наодинці між тобою і ним одним, щоб викриття його у присутності багатьох свідків не здалося йому важким; обійди-ся з ним із любов'ю, обережно, розсудливо і терпляче». Якщо не прислухається він до твоїх слів, якщо не зміг ти сам зіцілити його, то належить продовжити братню розмову, але не всенародно, щоб не принизити, не налякати, а при двох-трьох помічниках-свідках. Якщо й це не вплине — треба сказати Церкві, можливо, він прислухається до тих, кого поважає. «Коди ж і Церкви не послухає, хай буде він тобі, як язичник і митар» (Мф. 18: 17) — тобто як чужий по вірі. За думкою святителя Філарета, митрополита Московського, це заповідь Самого Господа про церковну анафему.

Питання Петра продовжувало цю розмову про прощення — але стосувалося вже не тих, хто вперто не визнає своєї похибки, а тих, хто розкався. Отже, Спаситель наставляє з любов'ю ставитися до ближнього, безліч разів прощати, дбати про його спасіння; і лише зятате заперечення очевидної істини й горде відкидання самим цим братом братніх у Бозі стосунків стане причиною для його відлучення. «Це не означає, що ми повинні зневажати брата, або відмовляти йому в звичайних людських послугах, як вчиняли євреї щодо язичників і митарів, ми повинні все ще любити свого брата і намагатися схилити його на правий шлях навіть до самого кінця, як робить і Отець наш Небесний щодо людей невдячних і злих. Це означає тільки припинити з ним будь-яке спілкування як з єдиновірцем, вважати його людиною, що не належать до Святої Церкви Божої... Церква каже анафему, в основному, тільки на гріхи розуму, а не волі, на гріхи зятатості, а не на гріхопадіння (думки Никанора, архієпископа Херсонського): анафема не розбійникам, не злодіям, не злочинцям всякого роду, але анафема тим, хто відкидає буття Боже, спасіння, безсмертя, майбутній Суд та інші істини віри» (блаженний Феофілакт).

Чи не так поводитися фарисеї та книжники, заперечуючи Божество Христа?

Святитель Іоанн Златоуст зазначає, що на час втілення Христа, Якого не знали, «про Дух отримали вже достатнє пізнання. Так, що б не говорили пророки, говорили по навіюванню Духа, й у Старому Завіті всі мали про Нього дуже ясне поняття», — але не соромилися фарисеї і книжники відкидати очевидну істину.

Божественна істина не страждає від замахів на неї. «Той, хто кидає вгору камінь, не може пронизати неба і навіть досягти його — камінь падає йому на голову... — говорить святий Златоуст. — Так і той, хто хулить блаженне Єство Боже, ніколи не може анітрохи зашкодити Йому, бо Воно настільки велике і високе, що недоступне ні для якої шкоди, але сам робить витонченим меч на свою душу, опиняючись невдячним Благодійнику».

Про повне духовне засліплення ненавистю до Божественної сутності Ісуса, про скам'яніння фарисейських сердець яскраво свідчить рішення убити Спасителя, прийняте після воскресення чотириденного мерця Лазаря, а разом і самого воскресеного як очевидний факт дії Божества.

Тепер би сказали: немає людини — немає проблеми. Цей сучасний цинічний вислів, на жаль, яскраво характеризує ту ситуацію. Водночас така подібність мислення через тисячоліття свідчить і про те, що ми недалеко пішли від фарисеїв, отже, і ми можемо грішити

хулою на Духа Святого. І про це теж нам залишили пояснення в спадок святі отці. Вони віднесли до цього смертного гріха: гріх безбожництва і зневіри; гріх відкидання очевидної істини; гріх розділення Пресвятої Тройці через відділення Святого Духа від сутності Христової і оголошення Його творінням, а не Богом; гріх приписування якихось обдарувань християнина, отриманих за ревне богоугодне життя від Духа Святого, дії сил бісівських; гріх оголошення впливів Божественного Духа на подвижника, який зміг досягти чистої споглядальної молитви, оманом бісівською або результатом сп'яніння; гріх приписування дияволу видимих усім справ і чудес Духа Божого. При цьому святий Василій Великий зауважує: «Цьому піддається багато хто, нерідко старанного необачно називаючи пихатим, того, хто виявляє добру ревність, помилково звинувачуючи в гніві, й чимало подібного, приписуючи їм такі мотиви за лукавими підозрами».

Святитель Феофан Затворник теж стверджує, що потрапити в тенета богохульства доволі легко, і вказує, як цього уникнути: «Чи довго потрапити в цей страшний гріх? Дуже недовго, бо ось які є гріхи цього роду: “чимале і надмірне уповання на милість Божу — відчай або несподівання на Боже милосердя; заперечення явної і затвердженої істини та зречення православної християнської віри. Інші до цього приєднують заздрість до духовних дарів, які отримує від Бога близький; затятість у гріху і старіння в злобі; недбальство про покаяння до відходу з цього життя” (Православне сповідання, ч. 3, запитання 38). Ось скільки шляхів! Зайди в якийсь із них — і вже буде важко повернутися, так і понесе тебе до поглинаючої прірви. Спротив істині починається малими сумнівами, породженими словом або злим писанням. Залиш їх без уваги і лікування — вони заведуть до невір'я і затятості в ньому. До відчаю теж доходять непомітно: покаюся, кажуть, і грішать. Так кілька разів; потім, бачачи, що покаяння не приходить, кажуть у собі: так тому і бути, не впораюся з собою, і віддаючись гріху в повну владу. Збирається безодня гріхів; при цьому допускається і безодня спротиву явним потягам до Божої благодаті. Коли в цьому виді прийде людина до думки виправитися — безліч гріхів пригнічує її, а спротив благодаті відбирає сміливість приступити до Господа, і вирішує: занадто велика провина моя, вже не проститься мені. Ось і розпач! Бережись початків зневіри і гріхолобства — і не потрапиш у цю безодню».

І останній штрих. Все-таки немає таких гріхів, які б не простив Господь тим, хто кається в них. І на цьому наголошує святий Афанасій Великий: «Значити ж слід, що Христос не сказав: не відпуститься тому, хто хулив і покався, але хулить, тобто перебуває в хулі. Бо належне покаяння звільняє від усіх гріхів». Лише не задерев'яніймо в гріху, якщо вже довели себе до нього, — мерщій на сповідь, поки гріх на став звичкою, а звичка — другою натурою, для якої і очевидна істина, і двері покаяння будуть осоружними.

Підготували ієрей Григорій Кузяков, Людмила Самойлова.

Міра любові святої Домни Томської



Наприкінці жовтня, а саме 29 числа, святкується пам'ятя святої блаженної Домни Томської. Її ім'я включено до собору не тільки Сибірських, а й Полтавських святих, оскільки вона — наша землячка, уродженка Полтавської губернії.

Точну дату народження блаженної визначити неможливо, як, власне, й відновити повну картину її життя — відомостей про неї в архівних матеріалах обмаль. Але навіть за окремими фактами, що вдалося зібрати по її смерті й опублікувати томському протоієрею Миколаю Митропольському в «Томських єпархіальних відомостях» у 1883 році, а згодом описаними і відомим духовним письменником Євгенієм Поселянином, можна скласти уяву про те, як своїм життям свята Домна послужила Господу.

Народилася свята на початку XIX століття, ймовірно, на Полтавщині, в дворянській заможній родині; по батькові була Карпівна.

Батьки рано пішли з життя, й на виховання дитину взяла тітка, яка не шкодувала на племінницю статків, дала їй блискучу освіту, напевно, мріяла забезпечити їй добре світське становище й підшукувала вигідну партію. Усе це знаємо з обривчастих фраз самої святої Домни, сказаних різним співбесідникам у її томський період життя. А оскільки говорити про себе вона не любила, то й свідчень таких мало.

Так, у розмові з однією матушкою про те, що одяг повинен бути скромним і ошатним, згадала: «Змолоду я сама вбиралася гарно. Жила я в панському будинку, але пішла з нього». Коли ж запитали, чому пішла, сказала: «Та важко було жити в панському будинку: “курвалів” (можливо, мала на увазі потенційних женихів) за мною багато ходило, спокою не давали». І ще один спогад підтверджує, що Домна свідомо відмовилася від долі заможної аристократки: «Батьків у мене не було, жила я в тітці. Тітка хотіла мене віддати заміж силою, а я заміж йти зовсім не хотіла. Гуляла в садку і втекла».

Отже, для молоді Домни не мали цінності ні аристократичне походження й привілейоване становище в суспільстві, ні заможність, ні вигідне заміжжя, ні красива зовнішність і пишні наряди. Мирські блага Домною Карпівною були відхилені як скороминущі.

Натомість вона зберегла чистоту дівоцтва й обрала для себе несіння чи не найважчого хреста: прирекла себе на шлях мандрів святими місцями (з її ж слів, «багато ходила по монастирях») і юродства Христа ради.

За бродяжництво без документів якось її затримали, віддали під суд і за судовим вердиктом вислали з Полтавської губернії в Сибір, у село Іткуль Каїнського округу Томської губернії. У судових документах значилося, що за статейним списком і ревізькими казками (певний вид документів) вона — Марія Слєпченко з Полтавської губернії, зазначає Євгеній Поселянин у нарисі «Юродива Домна Карпівна, що юродствувала в Томську». Але чи народилася вона на Полтавщині, чи була тільки засуджена там, лишилося загадкою. Утім, її мова видавала її малоросійське походження.

У засланні вона осіла спочатку в місті Каїнську (нині Куйбишев). Але постійного місця проживання не мала, жила, де Бог дасть, іноді дні й ночі проводила під відкритим небом, іноді зупинялася в людей, які приймали мандрівників.

Одягалася Домна Карпівна «асоціально», людина зі звичною логікою думок осягнути цього «стилю» не могла: збираючи дрантя, ганчірки, блаженна навіязувала з них вузли й усю себе обв'язувала й обвішувала цими важкими «веригами». Свята Божа молилась по цих вузлах як по чотках. Вона постійно змінювала розташування вузлів, творячи безперервну молитву. Такий «одяг» погано прикривав немичне тіло від морозу, дощу, вітру. Але коли Томський архієрей Порфирій (Соколовський), що дуже любив юродиву, подарував їй нову шубу, вона спочатку з вдячністю накинула її на плечі, та вже через пару годин пожертвувала її жебракові. «Дурочка вчить нас, розумників, — сказав тоді архієрей. — О, якби й ми подумалися до такої любові до ближнього й такого терпіння ради Христа!»

Пазуха, кишені й дірки лахміття Домни Карпівни були заповнені битим склом, камінням, трісками, тирсою, шматочками цукру — все це вона роздавала з потаємним смислом. Крім того, Домна навішувала на себе силу-силенну мішечків, в яких носила хліб, цукор, чайну заварку, кислу капусту, щі, квас, молоко, а також церковні воскові свічки і ладан.

Такими ж дивними, як одяг, часто були й дії та слова блаженної. Якщо вона зупинялася в когось, то після вранішньої молитви, під час якої вона в повному мовчанні перебирала свої вузлики, блаженна вітала господарів: «Доброго ранку! Многая літа, многая літа!», осіняла їх хресним знаменням, цілувала в уста і йшла мандрувати містом. Переходячи з дому в дім, вона не замовкаючи говорила з ранку й до вечора. У храмі вона переходила з місця на місце, розмовляла, співала, гасила свічки, переставляла їх, іноді знімала й клала у свої вузли. Грошей вона не просила й не брала, кажучи: «На що мені їх?» І лише зрідка в тих, хто любив святу, вона могла взяти кілька дрібних монеток. Зате вона настійливо просила хліба, калачів, іноді брала їх сама без дозволу, а виправдовуючись перед тими, хто докоряв, говорила: «В мене сліпінських багато». Сліпенькими Домна Карпівна називала мандрівників.

Ідучи вулицями, Домна Карпівна голосно співала духовні пісні. Поліцейські розцінювали це як порушення громадського спокою і часто садили юродиву до поліцейської в'язниці. Це було радісною подією для ув'язнених, адже томські купці й купчихи, коли дізнавалися про затримання Домни Карпівни, посилали їй грудми пироги, булки, млинці, чай, цукор. Щедре пригощання блаженна роздавала арештантам. І коли їхню благодійницю випускали, в простоті душевній бажали їй скоріше повернутися.

Підгодовувала юродива Домна не тільки людей, а й тварин, яких дуже любила, собаки ходили за нею зграями. Особливу жалість вона відчувала до собак на ланцюгу й строго спостерігала, щоб собака на прив'язі був нагодований, щоб у нього була вода. Священне Писання наставляє: «Блажений, хто і худобу милує». Домна Карпівна, пам'ятаючи це, недбайливих господарів щедро пригощала стусанами, а собаку могла відпустити на волю, перерізвавши прив'язь.

Часом блаженна переставала юродствувати, і тоді мова її була розумною, повчальною, дихала великою християнською любов'ю. Взагалі пильне око помічало навіть за ширмою блаженства святої й тілесну її вроду, й вишуканість. Її ніколи не бачили за читанням, але Домна Карпівна була грамотна, знала кілька іноземних мов. Якось через село, де жила блаженна, проїжджала представниця вищого світу, виявилось, її знайома. Вони проговорили з Домною Карпівною всю ніч іноземною мовою.

Непоказною була молитва блаженної. Гаряче і ревно молилася вона тільки на самоті. «Заглянула я одного разу в боковий приділ, — розповідала одна благочестива жінка, — дивлюся: Домна Карпівна, стоячи на колінах, молиться — ах, як молиться! А сльози-то, сльози! Так і течуть у два струмки з очей її». Але з'являлися свідки — і Домна Карпівна знову починала юродствувати, приховуючи духовні дари.

Так вона спасалася сама і своїм прикладом смиренного життя, нехтуючи мирськими умовностями, в постійному покайному зверненні до Бога під видимими своїми дивацтвами, відкривала невидимий вузький шлях до Царства Небесного для тих, хто був поруч.

У кінці свого життєвого шляху раба Божа отримала дар прозорливості. Упокоїлася свята Домна Томська 16 жовтня 1872 року, поховали її в Томському Іоанно-Предтеченському жіночому монастирі при великій кількості духовенства і мешканців міста. У 1916 році архієпископ Омський Сильвестр (Ольшевський), згодом священномученик, теж тісно пов'язаний із Полтавщиною і Сибіром, вніс ім'я Домни Томської у складений ним Сибірський патерик. Але власне прославлення відбулося майже через сімдесят років. Святу Домну Томську іноді називають «сибірською Ксенією Петербурзькою».

Підготувала Алла Овдієнко.

Тропарь блаженной
До не То с ой, глас 1
лас апостола Т оего Па ла
усл ша глаголющ: юро Хр с-
та ра , раба Т оя, Хр сте Боже,
ат До но юро в сть на зе л
Тебе ра ; те же па ять ея по -
тающе, Тебе ол ся: оспо , спа-
с үш наша.

Кон а блаженной
До не То с ой, глас 8
В шн я расот желая, н жн я
сласт телесн я тошно оста ла
ес , нестяжан є сүетнаго ра,
ангельс ое ж т є прох о я, с он а -
ся, До но блаженне; с н же Хр с-
та Бога ол непрестанно о сех нас.

Ин он а блаженной
До не То с ой, глас 2
нгельс на зе л пож ш х
со ангельс н на Неве-
с н не с етло л үющ х с ят х,
зе л в рстей прос я ш х,
песнь по т : ра үйся, блажен-
ная ат До но, в р по -
за шаяся Богү үго шая. Т
ол о нас Пре є наго Бога.

Вел ан є блаженной
До не То с ой
Ублажає тя, с ятая пра є ная
ат До но, т с ятүю па ять
т ою, т во ол ш за нас Хр ста
Бога нашего.

К летописи полтавского храма святых апостолов Петра и Павла

Продолжение. Начало в № 6, 7.

Первую половину лета 1938 года заключённый отец Макарий Рыбальченко продолжал находиться в застенках Лубенской тюрьмы. Туда ему поступила одна-единственная передача, а также весточка от родных. Он искренне радовался за сына Володю, в ответном письме поздравлял его с днём рождения, успешным окончанием учёбы и благословлял своё чадо продолжать учиться дальше.

28 июля батюшка сообщил следующее (в письмах сохраняем орфографию и пунктуацию): «Из Лубён мы уже вывезены и сейчас находимся по соседству с Вами в Кустоловской сельскохозяйственной трудовой исправительной колонии. Это в 12 км от ст. Перещепино. Сегодня у Вас семейный праздник: крепко обнимаю и целую и поздравляю моего родненького Володю и Маму, и желаю провести праздник хорошо. У меня нет очков, что при моей болезни близорукости ставит в трудное положение: или пришлите или привезите мне очки, которые обычно висели на зеркале (другие там висевшие я надел). Если возможно посоветуйтесь с глазёром, — быть может он даст рецепт на № сильнее. Мне нужна эмалированная кружка стакана на два (белого или другого светлого цвета), маленькая деревянная ложка, б. может привезли бы минеральной воды, а то я благополучен, но не здоров желудком... или настой бесмертников, или немного кислого молока. Больше ничего не надо. Или как знаете. Любящий папа».

Следует отметить, что кустоловский период заключения отца Макария выдался для священника наиболее лояльным. По крайней мере, передачи от родных приходили адресату довольно часто (практически ежемесячно) и к тому же в полном составе. Из Кустоловской тюрьмы в дом Рыбальченко поступили письма заключённого, датированные 27 сентября, 27 октября и 29 ноября 1938 года. Однако послания матушки к батюшке доходили редко и далеко не все.

Нужно сказать, что Екатерине Петровне было крайне сложно опекать своего мужа в тюрьме. Кроме общих растрат, необходимых на посылки, требовались немалые деньги и подарки для тех, кто помогал их «продвигать» узнику. Но она крепилась из последних сил — как материальных, так и моральных. При всём этом Рыбальченко надеялись, что справедливость всё же восторжествует и их дорогого пастыря вскоре освободят. Похоже, подобное желание теплилось и в душе самого заключённого. На открытке, отосланной 29 ноября, протоиерей Макарий попросил: «Писал я, между прочим, что можно вам хлопотать о пересмотре моего дела, но раньше надо крепко всё обдумать и обследовать. Говорили нам, что наши дела пересматриваются, но достоверного я ничего не знаю».

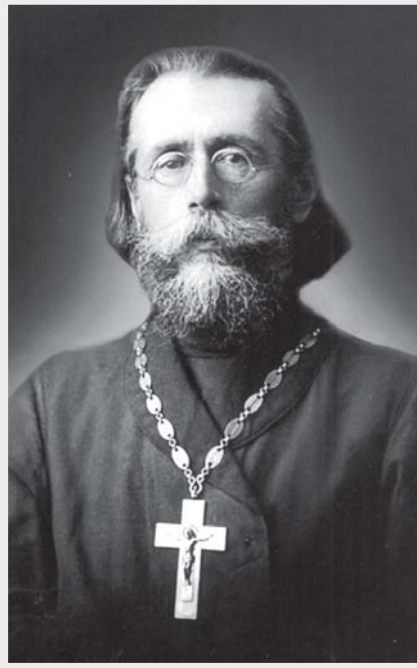
16 декабря 1938 года батюшка уведомил родных: «Сегодня мы выезжаем в другое, неизвестное нам место, а потому сюда не посылайте писем». Пойдя «по этапу», он оказался уже в другой части Полтавской области. 30 декабря священник сообщил: «Пишу вам из Кременчуга, где в местной тюрьме нахожусь уже две недели. Сюда прошу Вас адресоваться и с передачами и с письмами. Посылки не разрешаются здесь».

Дальнейшая весточка из Кременчуга пришла к семье Рыбальченко уже весной следующего года. «Почему Вы не пишете мне? — недоумевал отец Макарий в письме, датированном 3 марта. — Жду не дожусь весточки от вас. Нам разрешается писать один раз в месяц и получать также, и вот скоро три месяца как я здесь и ни одного письма... Уже разрешают и посылки, — быть может Люба когда-нибудь соорудит маленькую. Деньги 30 р. получено. Пока денег не надо. Старые штаны пригодились очень и ещё бы... Острые вопросы обувный и другие по зимнему времени еле разрешили. Мои сапоги б. может дотянут до тёплого времени, а там я прошу раздобыть какие-нибудь попроще, покрепче ботинки на № 11 галоши, чтобы подъём повыше и гвоздей в середине не было — у знакомых спросить поддерживающих. Завтра у вас семейный праздник: поздравляю, мысленно с вами, крепко обнимаю, целую моих дорогих родненьких...»

26 мая в Лубенскую тюрьму поступило письмо от сына заключённого священника. Юноша писал: «Здравствуй дорогой наш Папа! Не удалось повидаться с тобой 16 марта. Что делать. Так тому и быть! Ты пишешь, что не получал от нас весточки. А, между тем, мы посылали два закрытых, правда, письма. Может быть потому и не получил их. Мы здоровы и благополучны. И Харьковские и Киевские и Николаевские родичи пишут, кланяются тебе. А Московские что-то не откликаются... Если всё будет благополучно, поеду в Кременчуг к Фоминой 16. 04. и тогда передам тебе, что можно будет. Надо бы свиданье, если разрешат. Ботинки стараемся раздобыть, но трудно это. Что тебе ещё нужно?... Крепко целуем тебя. Любящие Мама и Володя».

Но, к сожалению, этого послания батюшка не смог прочитать, ибо поздней весной 1939-го его в очередной раз перевели — снова в Полтаву. А письмо надзиратели вернули обратно, поставив на нём уведомление «адресата в тюрьме нет». Разумеется, свидание священника с сыном так и не состоялось.

В областных застенках режим содержания арестанта заметно ужесточился. Невзирая на близость к дому, возможности его общения с родными ему людьми были крайне ограничены. Исходя из сохранившихся писем, можно предположить, что за весь 1939-й Рыбальченко ни разу не виделись с заключённым. Вероятно, они даже находились в определённом неведении об участии страдальца. Судя по всему,



Протоиерей Макарий Рыбальченко.

передачи доходили к нему плохо, возможно, поступали лишь денежные переводы.

К тому же и морально отцу Макарию было нелегко в тюрьме, особенно в Полтаве. Сокамерники относились к нему с некоторым презрением. Один из освобождённых сообщил близким, что священника называют там «попом, поджжённым церковью». С таким несправедливым клеймом истовый служитель Господнего престола терпеливо и смиренно прошёл весь свой арестантский период — не пытаясь что-либо доказывать или оправдываться, а лишь пожившись на волю Божию.

«Дорогая родная Катя! — писал батюшка 20 ноября 1939 года. — Я по-прежнему здесь, в Полтавской тюрьме на Пушкинской. С 6. XI жду передачи, а её всё нет и нет. Очевидно вы думаете, что меня здесь нет: и так жду передачи, — конечно основные продукты — жиры, сахар, хлеб, сухариков не нужно — крошиться, а если хочешь — что-нибудь проще и проще, если можно немножко хоть масла; передай мыла; продукты — в коробочках, а то у меня в дороге исчезли некоторые. Из мануфактуры, что можешь из того, что я говорил — платки, полотенца, да ещё если можно носки и пр. Крепко целую, моя родная, будь здорова и благополучна. Володю целуй, Люлю с Мишей. Близким сердечный привет и лучшие пожелания. Ещё раз всего хорошего тебе, детям, родным и знакомым. Твой М. Рыбальченко».

Именно в это время здоровья и сил требовалось матушке Екатерине как никогда ранее. Два года она терпеливо ожидала, что «якобы временный арест церковника Рыбальченко касательно выяснений некоторых обстоятельств поджога храма» всё же закончится. Супруга надеялась, что следствие разберётся и справедливость восторжествует. Не покладая рук она стучалась во всевозможные местные инстанции, дабы оправдать супруга и исправить ошибку. Наконец, оббив все судебные полтавские пороги, Екатерина Петровна решила на большее. Хорошо образованная и твёрдая в вере женщина в мае 1939 года дерзнула написать письмо в московский Кремль, обращаясь лично к товарищу Сталину. Это был крик её души и последняя человеческая надежда.

«Год тому назад мне было сказано, — сообщала генсеку Е. К. Рыбальченко, — что дело моего мужа не подлежит кассации, как дело решённое Тройкой. После этого мне остаётся апеллировать к самой высшей Судебной инстанции — Инспекции прав и милости, каковой в Нашем Союзе является Вы, Товарищ Сталин».

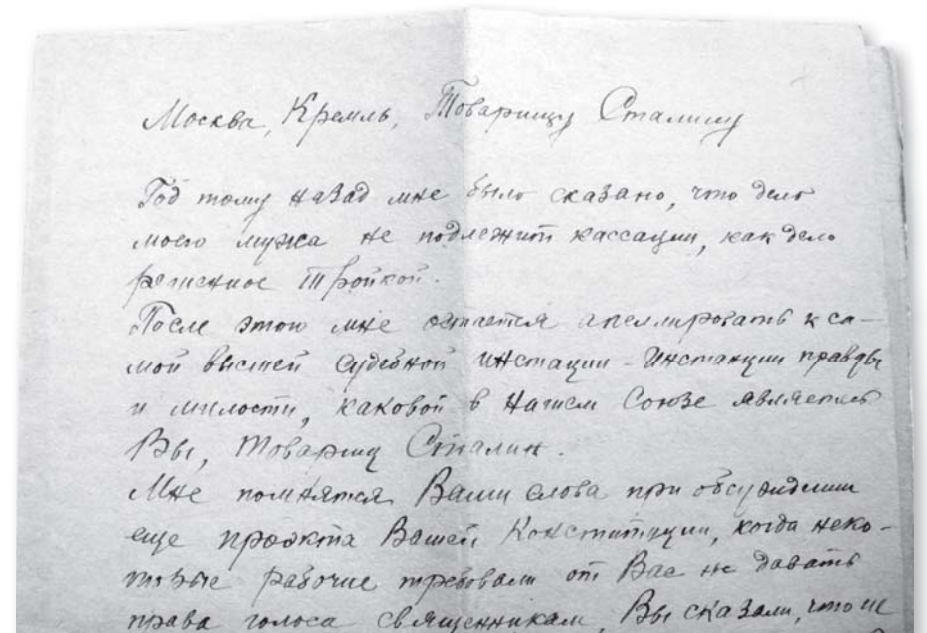
Мне помнятся Ваши слова при обсуждении ещё проекта Вашей Конституции, когда некоторые рабочие требовали от Вас не давать права голоса священникам, Вы сказали, что не всякий же священник является врагом народа. Мой муж — священник Макарий Георгиевич Рыбальченко был арестован Полтавским НКВД 16/IX 37 г. Обстоятельства дела таковы. В 10 часу вечера наша церковь на Дублянщине (окраина Полтавы) вдруг оказалась обята пламенем, скоро згорела. Во время пожара Начальник инспектор 1-го района милиции сделал обыск на квартире священника и ушли часа в 3 ночи, ничего решительно не найдя и не взяв с собою. Даже на вопрос моего мужа: «Я прошу вас теперь сказать мне: вы ничего компрометирующего не нашли у меня?» — ответили: «Нет». Но вскоре инспектор милиции вернулся, сказал: «Нашёлся человек, утверждающий противное, что он безсовестный клеветник» (речь идёт о товарище Токаре. — Т. Ч.)... Наоборот, у моего мужа есть следы деятельности другого характера. Ещё в первые годы революции, не имея никаких личных отношений с известным в то время активными партийцами-коммунистами, он из чисто христианского долга, выручал попавших в беду.

Укажу хотя случай, когда условием сохранения жизни приговорённых гетьманцами к расстрелу двух коммунистов (жена одного из них Константина Тимбал, умершего лет 6 тому назад, и тепер живёт здесь) было поставлено только поручительство местного священника. И он поехал и поручился.

Ко всему сказанному должна прибавить, что муж мой, уже 60-летний старик, глухой настолько, что не раз поговаривал: «Вот выслужу 25 лет, а дальше что я буду делать? Как мне трудно, что я не слышу!» Уже одно это обстоятельство, один этот недостаток, или недуг, должен бы гарантировать его от всяких подозрений и обвинений в политической неблагонадёжности.

Обращаюсь прямо к сердцу Вашему, Товарищ Сталин, зная, что Вы не допустите напрасной обиды нигде и никому, и прошу дать свободу моему мужу. Екатерина Рыбальченко».

Татьяна Черкасец.
Продолжение следует.



Письмо Екатерины Петровны Рыбальченко Сталину.

Протоиерей Сергей Четвериков

Молдавский старец Паисий Величковский

Его жизнь, учение и влияние на православное монашество



Продолжение.
Начало в №12 (2012) – 4, 7, 9, 11, 12(2013), 1–9.

Таковы те святоотеческие основания монашества, на которых старец Паисий основал свое общежительное братство. Они сводятся к полной нестяжательности и послушанию. В какой мере эти основания утвердились в его братстве, на это мы находим в том же письме старца Паисия следующий ответ: «В нашем братстве, — пишет он, — никто не имеет ничего собственного до такой степени, что никому из братии даже и в ум не приходит приобрести что-нибудь лично для себя, ибо они убеждены, что это путь Иуды-предателя. Всякий, принимаемый в братство, обязан и имущество свое, если у него окажется таковое, и все свои вещи, не исключая и самых мелких, положить к ногам старца и братии, передать их Господу, а вместе с ними и себя самого с душою и телом отдать в святое послушание даже до смерти; без этого условия никто не может поступить в братство. Вторым необходимым для поступления в братство условием является отсечение собственной воли и рассуждения и строгое соблюдение во всем благоразумного послушания. Твердо сохраняя эти два основных положения своего общежития, мы стараемся точно соблюдать и все прочие уставы общежития. Возлюбив Господа и ради любви к Нему ни во что вменив все блага мира, братия все покинула и, взяв крест свой, последовала Господу. Они стараются нести тяготы друг друга, иметь одну душу и сердце, друг друга побуждать к добрым делам, друг друга превосходить верою и любовью к своему старцу. Видя это, я радуюсь душою и со слезами благодарю Бога, что Он сподобил меня видеть таких рабов своих, и жить вместе с ними, и утешаться их лицезрением. Правда, не все в нашем общежитии достигли одинаковой меры духовного возраста, но ведь это иначе и быть не может; одни, и таковых большинство, умертвили свою волю и рассуждение, повинувшись во всем мне и братии, терпеливо перенося и обиды, и укоризны, и разного рода искушения, и притом с такою радостью, как будто они удостоились великой милости Божией. Они исполнены постоянного внутреннего в глубине своего сердца самоукорения и считают себя хуже всех и недостойнее всех. Другие, и таких тоже не мало, падают и встают, согрешают и каются, и хотя с трудом претерпевают укоризны и искушения, но усиливают, не отставая от первых, и усердно

со слезами молят Бога о помощи. Наконец, есть и такие, и их не много, которые еще совсем не могут вкушать твердую пищу, т. е. терпеливо переносить укоризны и искушения. Они нуждаются в том, чтобы их питали молоком милости человеколюбия и снисхождения, пока они не придут в надлежащий духовный возраст терпения. Свои слабости и недостатки они стараются восполнить своим искренним желанием спасения и постоянным самоукорением. Несмотря на различие своего духовного возраста, все братья одинаково проникнуты желанием твердо держаться заповедей Божиих, будучи взаимно связаны неразрывным союзом любви Божией. Ради этой любви, ради своего вечного спасения они великодушно с благодарностью к Богу терпят постоянную скудость во всем, возлагая всю свою надежду на единого Спасителя Бога».

Такое высокое настроение Паисиева братства было бы невозможно, если бы он сам не подавал ему примера и не одушевлял своею безграничною любовью. «Непрестанную скорбь и болезнь душевную имею, — пишет он в том же письме, — с каким лицом предстану Страшному Судии на Его страшном судилище и воздам слово о стольких душах братии, предавших себя в послушание мне, немогущему даже и об одной своей окаянной душе дать ответа, видящему во всем свою душевную слабость и немощь, немогущему ни в одном добром деле послужить для братии примером, как того требует моя должность. Только после Бога и Богородицы я, хотя и недостойный, имею несомненную надежду на спасение по молитвам братии, со мною живущих, и не отчаиваюсь, что и на мою душу изольется милосердие Божие. А если и нет, и праведным судом Божиим по своим злым делам я буду осужден на вечную муку, да будет благословен Бог, ибо я достоин этого за мое нерадение о Его божественных заповедях. Только об одном я молю всегда Его благоутробие, чтобы Он по милости Своей за тот мой небольшой труд, какой я когда-нибудь имел и имею о собранных во имя Его братиях, хотя бы той Своей милости меня удостоил, чтобы я сподобился, как богатый Лазаря на лоне Авраама, увидеть моих чад духовных, истинных рабов и страдальцев Христова в Его Небесном Царстве. И этого мне было бы достаточно вместо всякой награды».

Глава 4

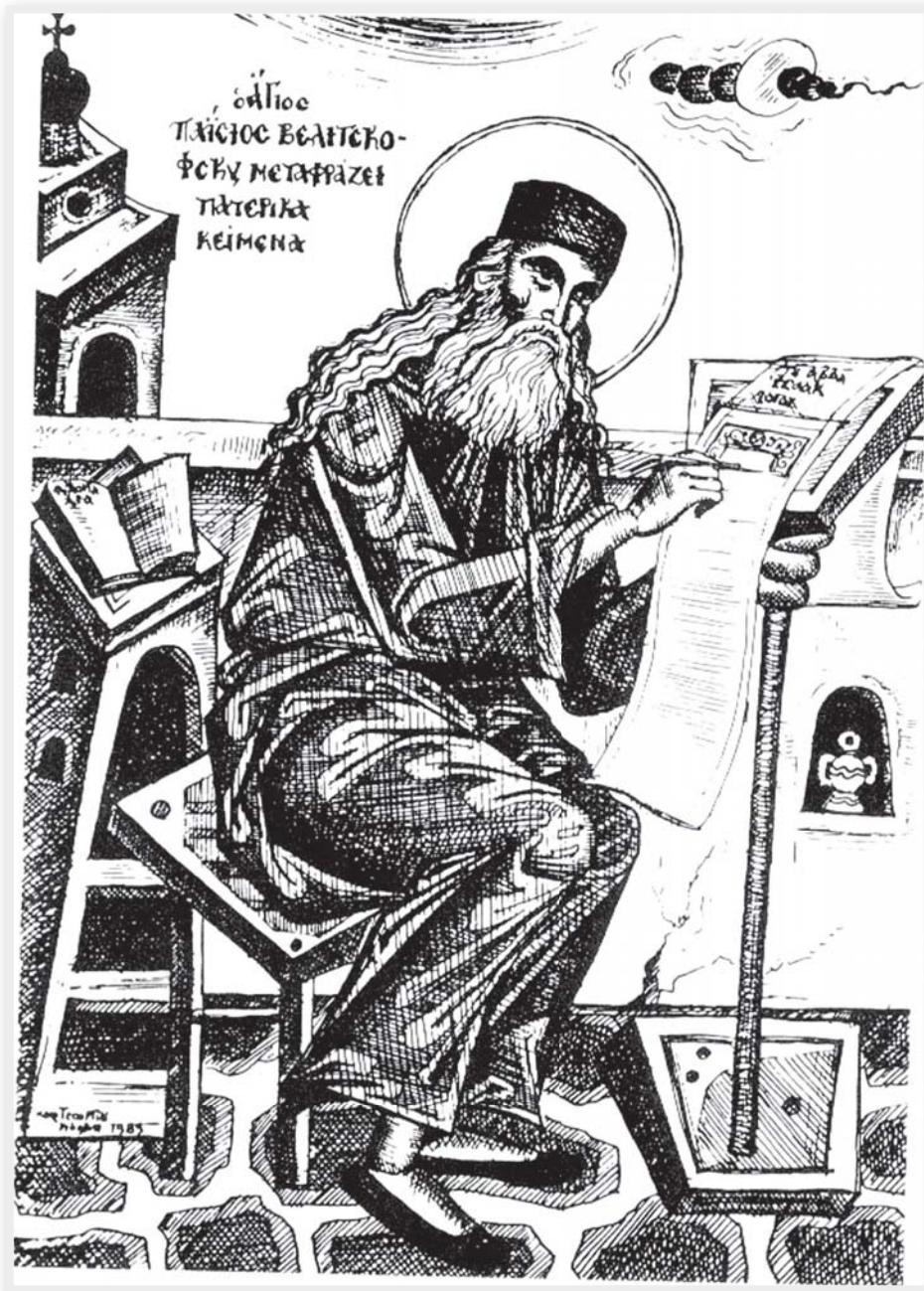
Книжные труды старца Паисия на Афоне. Причина, побудившая его с особым усердием заниматься изучением святоотеческих книг. Собрание и изучение отеческих книг на славянском языке. Недостатки славянских переводов святоотеческих книг. Искание и обретение греческих подлинников и начало их изучения. Временное переселение в монастырь Симопетру. Невозможность дальнейшего пребывания на Афоне и решение переселиться со всем братством в Молдовлахию

В своем учении о монашеской жизни и устройстве монашеского братства старец Паисий руководствовался

писаниями святых отцов Церкви. Но сначала он долго и безуспешно искал для себя живого руководителя-старца. «Когда я ушел из мира, — рассказывает он, — с горячею ревностью усердно работать Богу в монашестве, я не сподобился в начале моего монашества... от кого-нибудь увидеть здоровое и правильное рассуждение, наставление и совет, согласный с учением святых отцов о том, с чего и как мне, неопытному и новонаначальному, начинать мое бедное монашество. Поселившись в одном пустынном монастыре, где по милости Божией я удостоился получить и начало монашеского звания, я не услышал там ни от кого должного разъяснения, что такое послушание, в каком смысле и с какой целью оно установлено и какую оно заключает в себе пользу для послушника. Ни начальник монастыря, ни мой восприемник и старец никакого мне по этому поводу не дали наставления. Постригши меня без всякого предварительного испытания, они предоставили мне жить без всякого духовного руководства. Восприемный мой отец, прожив в монастыре после моего пострижения одну только неделю, ушел неизвестно куда, сказав мне на прощание: «Брат, ты ученый, как тебя Бог научит, так и живи». Оставшись, как овца без пастыря, я начал скитаться там и сям, стремясь найти душе своей пользу, покой и вразумление, и не находил,

за исключением блаженных старцев Василия и Михаила, от которых я получил и монашеское наставление, и великую духовную пользу, но с которыми не мог остаться, опасаясь рукоположения во священство. Так я достиг, наконец, тихого и небурного пристанища Святой Горы, надеясь хотя здесь получить некоторую отраду для души своей. Но и здесь я нашел немного братии нашего российского племени, знающих Священное Писание, т. е. грамотных. Не отыскав желаемого душе моей руководства, я поселился на некоторое время в уединенной келии и, положившись на волю Божию, стал читать понемногу отеческие книги, получая их от своих благодетелей, сербских и болгарских монастырей, и читал эти книги с большим вниманием. Читая эти книги, я как в зеркале увидел, с чего именно мне надлежало начинать мое бедное монашество, я понял, какой великой благодати Божией я был лишен, не находясь в послушании у опытного духовного наставника и не слыша ни от кого наставления об этом предмете; я понял, что мое бедное так называемое безмолвие — не моей меры, что это есть дело совершенных и бесстрастных. Недоумевая, что делать и кому предать себя в послушание, я скорбел и плакал, как дитя плачет по умершей матери».

Продолжение следует.



Святой Паисий Величковский.

Священное Писание в камне



Фрагмент макета-реконструкции Иерусалимского храма Ирода Великого.

Продолжение. Начало в №9.

Храм Соломона

Исполняя завещание своего отца Давида, Соломон приступил к построению храма Божия в Иерусалиме, на горе Мориа. На этой горе еще праотец Иаков видел сонное видение и молился, гора эта была указана царю Давиду как место строительства будущего храма (он видел на этом месте явление Ангела и принес Богу умиловительную жертву), на ней же Авраам приносил в жертву Исаака. Таким образом, гора была указана Богом уже давно и была священной для евреев.

Храм строили около 180 тысяч работников семь с половиной лет (ко времени строительства храма исследователи относят промежуток между 965–928 гг. до Р. Х.). Он был устроен по образу скинии Моисея, но был обширнее ее и разделялся на Святое Святых, Святилище, притвор.

Храм представлял собой прямоугольное здание: 30 метров в длину, 10 метров в ширину, 15 метров в высоту, был расположен по оси восток–запад, обращен входом к Елеонской горе по направлению к востоку. Стены были выложены камнем, снаружи обложены белым мрамором, внутри — золотом. Все принадлежности для богослужения были сделаны из золота. Ни молота, ни тесла, ни всякого другого железного орудия не было слышно в храме при его строении.

Когда храм был готов, были призваны к освящению все старейшины и множество народа. При звуке труб и пения духовных песней внесли Ковчег Завета. Слава Господня в виде облака наполнила храм, так что священники не могли продолжать богослужение. Соломон взшел на царское место, пал на колени и с воздетыми руками молился Богу, чтобы Он в этом месте принимал молитвы не только израильтян, но и язычников. После этого сошел с неба огонь и попалил жертвы, приготовленные в храме (III Цар. 5).

Святилище освещалось светильником, горевшим день и ночь. Святое Святых находилось в полной темноте. Впрочем, при богослужении и Святилище, и Святое Святых освещались через открытые двери. В Святилище находились золотой алтарь кадильный, стоящий по центру, ближе к завесе, десять семисвечных светильников и десять столов предложения. По пять светильников и по пять столов стояло по обеим сторонам.

В **Святом Святых**, как и в скинии, находился Ковчег (Кивот) Завета, только крылья херувимов были большие и крепились не на Ковчеге, а на стенах и потолке. Он длинной своей стороной поставлен был от востока к западу, и рукояти его были настолько длинные, что восточные концы их обозначались возвышениями на завесе.

В Ковчеге тогда находились только скрижали Завета. А жезла Аарона, чаши с манной после плена у филистимлян уже не было. Согласно преданию Соломон знал, что храм позднее будет разрушен. По этой причине он заготовил подземный тайник, где пророк Иеремия спрятал впоследствии Ковчег Завета. Кроме Ковчega, в этом же отделении хранились книги Закона. Но официально сокровища храма, как и Ковчег, не обретенны.

Святое Святых было несколько ниже Святилища, этот перепад в высоте был использован и заключал в себе комнату, которая находилась в задней части

храма над Святым Святых и служила местом хранения священных вещей (II Пар. 3: 9). Кедровые стены Святилища и Святого Святых и кипарисовый пол были украшены резными изображениями херувимов, цветов, плодов и обложены золотом. Святилище и Святое Святых были разделены завесой, висевшей на золотых цепях, и дверью из масличного дерева. Другая дверь, также с завесой, отделяла притвор от Святилища.

Притвор находился ближе к востоку, у передней части здания. Между притвором и двором были только двери без завесы.

Перед спуском на площадь двора по обеим сторонам дверей стояли два медных, обложенных золотом, столба с разными вызолоченными венцами. Правый назывался Иахин (стоящий прямо), а левый Боаз (легкий).

К зданию храма с северной, западной и южной стороны прилегал трехэтажное каменное здание, имевшее множество комнат. Стены здания кверху сужались, а стены комнат расширялись. Вход в комнаты был с южной стороны, откуда вела витая лестница на все три этажа. В каждой комнате было по одному окну, снаружи широкому, а внутри узкому. Стекол в окнах не было, а стояли глухие решетки с откосами. Это здание еще было окружено невысокой крытой галереей.

Дворов, окружающих здание храма, было три. Ближайший к храму — **двор священников**, окруженный очень низкой оградой для того, чтобы через него народ мог видеть священнодействие. Северная, западная и южная стороны этой ограды были каменные, а восточная — кедровая (III Цар. 7: 12). На этом дворе находились жертвенник из медных досок, наполненный внутри землей и камнями; медное море (ближе к храму) — большой водоем, имевший вид распустившейся лилии с шестью лепестками и стоящий на двенадцати медных волах, которые четырьмя группами смотрели на все четыре стороны света; по сторонам стояли десять умывальниц, поставленных на колесах и украшенных изображениями херувимов, львов, волков и венков. Эти умывальницы назначены были для омовения жертв. В медном же море совершали свои омовения священнослужители.

Двор народа находился за оградой, окружающей двор священников. С востока, севера и юга он был окружен зданиями для священных лиц и предметов. В этот двор, кроме главного входа с востока, вели еще входы с севера и юга — на каждой стороне двора по четыре входа. У внутренней стороны зданий, обращенной к храму, были портики в один ряд колонн.

Двор язычников находился за двором народа, был окружен каменной стеной и имел четыре входа. На этом дворе располагали царское место.

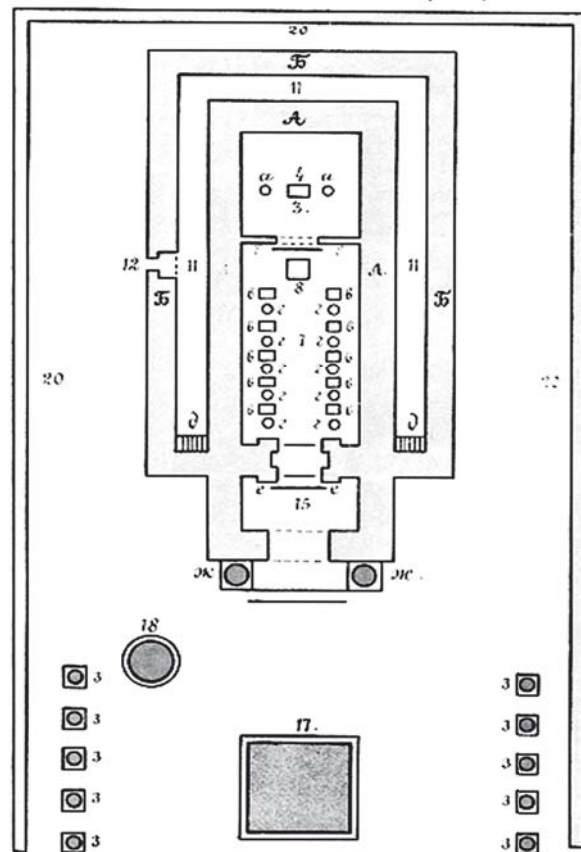
Первый храм был сожжен войсками вавилонского царя Навуходоносора в 588 или 586 году до Р. Х., когда после изнурительной двухлетней осады Иерусалим был взят и полностью разрушен, большинство населения было убито или уведено в плен. В Вавилонию были вывезены храмовые и царские сокровища, взят в

плен иудейский царь Иехоияхн вместе с придворными, знатью, воинами и ремесленниками — общей численностью около десяти тысяч человек.

Иерусалим оставался в развалинах (Пс. 136: 1–6) вплоть до возвращения изгнанников в 538 году до Р. Х. — после завоевания Вавилонской империи персами: царь Кир издал декрет, разрешавший евреям вернуться на родину, восстановить Иерусалим и отстроить храм.

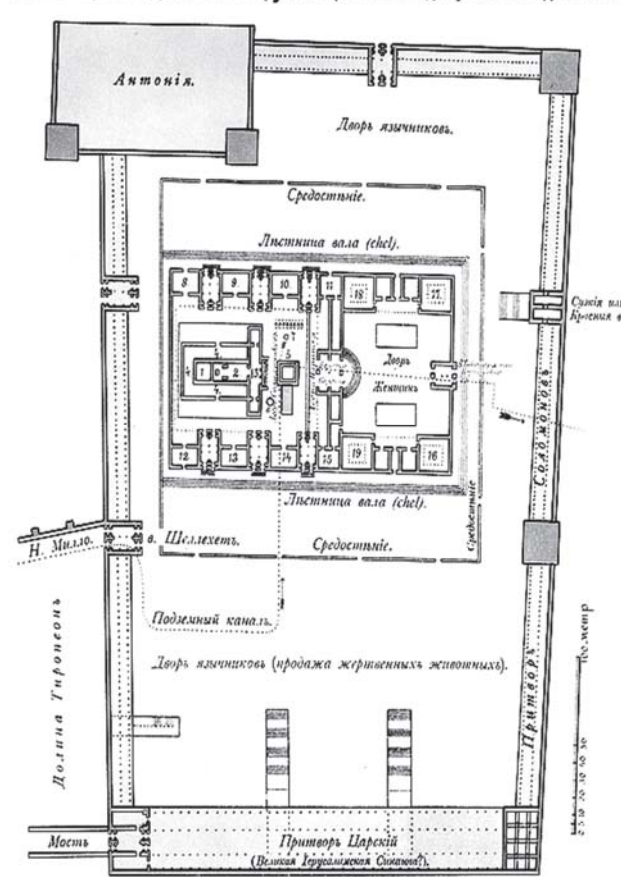
*Иерей Олег Степанов.
Продолжение следует.*

Плань храма Соломонова съ пристройками



1. А-А-А — стены храмы.
2. Б-Б-Б — наружные стены боковых пристроек к храму.
3. Святое Святых.
4. Ковчег Завета.
5. а-а — статуи двух херувимов.
6. б-б — завеса, закрывающая двойные двери из Святилища в Святое Святых.
7. Святилище.
8. Жертвенник каждений.
9. в-в-в... — десять столов.
10. г-г-г... — десять семисвечников.
11. Три этажа боковых келий, или закрытых камер.
12. Общий главный вход в боковые келии, или камеры.
13. д-д — лестницы в верхние этажи.
14. е-е — завеса, закрывающая двойные двери в притвор в Святилище.
15. Притвор.
16. ж-ж — две медных колонны — Иахим и Боаз.
17. Жертвенник всесожжений.
18. Медное море.
19. з-з-з... — десять омывальников.
20. Ограда внутреннего двора.

Плань храма Ирода съ окружающими его дворами и зданиями.



1. Святое Святых.
2. Святилище.
3. Притвор.
4. Помещения для боковых келий.
5. Жертвенник всесожжений.
6. Бассейн для воды, заменявший Медное море Соломона.
7. 8 мраморных столов и 8 мраморных колонн, соединенных кедровыми перекладинами с крючьями. На столах вешались жертвенные животные для снятия кож, а на столах они раздроблялись на части.
8. Здание Бев-Гамфкед. Оно разделялось на 4 небольших камеры: а) кам. «агнцев» обыкновенной ежедневной жертвы — утренней и вечерней; б) кам. «печатей», где принималась от жертвоприносителей плата за вино и елей и выдавалась в получении ее расписка или печать; в) кам. «для согревания»; г) кам., где готовились хлебы предложения.
9. Здание, где готовился фимиам для каждения в храме.

10. Камера, где хранилась необходимая для жертвоприношений соль.
11. Камера «омовений», где перемывались внутренности жертвы.
12. Камера собраний Великого Синедриона.
13. Здание Паргедрин или Вузевтин. Оно находилось в распоряжении членов Синедриона.
14. Склад дров для жертвенника.
15. Камера водокачки.
16. Камера «назареев». Здесь назареи готовили свои благодарственные жертвы, стригли волосы назарейства и сжигали их.
17. Камера «дров», где священники подвергали предварительному осмотру те дрова, которые в данный день предназначались для жертвенника.
18. Камера «прокаженных», где подвергались осмотру священников выздоровевшие прокаженные.
19. Камера «елей». Здесь хранился елей для богослужбных принадлежностей.

При єпархіальному відділі благодійності та соціального служіння працює центр «Благо»

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, з 15 жовтня 2012 року при відділі благодійності та соціального служіння Полтавської єпархії Української Православної Церкви діє центр «Благо».

Основні напрямки діяльності:
збір пожертвувачів — одягу, взуття, медикаментів, засобів гігієни тощо;
розподіл гуманітарної допомоги між категоріями громадян, яким потрібна допомога;
надання духовної підтримки;
інша допомога.

Пункти збору та розподілу гуманітарної допомоги організовані в храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23) й у Петропавлівському храмі (м. Полтава, мікрорайон Дублянщина, вул. Низова, 38).

Скриньки з анкетами «Потрібна допомога» та «Хочу допомогти» розміщені за адресами: храм святого апостола Андрія Первозваного (вул. Сінна, 3а); храм святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23).

Увага! Центр «Благо» має потребу у волонтерах і благодійниках.

Контактні телефони:
(050) 259-40-83 (отець Андрій);
(099) 942-19-98 (Аліна);
(095) 156-62-98(Ольга).

Богослужіння

У храмі Всіх святих землі Полтавської

щосуботи звершується всеношна, яка починається о 17.00, щонеділі — Божественна Літургія о 8.00.

Крім того, відбуваються заняття, організовані при Серафимівському храмі: щосуботи о 13.00 — заняття дитячого хору, щонеділі о 16.00 — недільна дитяча школа, по закінченні вечірнього богослужіння о 18.00 у Серафимівському храмі — заняття для дорослих зі Святого Письма.

Храм знаходиться у цокольному приміщенні управління Полтавської єпархії за адресою: Полтава, вул. Героїв Сталінграда, 1-б.

У тимчасовому храмі, що на місці будівництва Андріївської церкви



З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у тимчасовому храмі на місці будівництва Свято-Андріївської церкви в Полтаві (вул. Сінна, 3-а) щоденно звершуються богослужіння добового кола: вечірнє богослужіння — о 18.00, Літургія — о 8.00. Запрошуємо всіх бажаючих помолитися на місці будівництва нового православного храму.

Запрошуємо на недільні та святкові богослужіння у храм Архистратига Михаїла у с. Щербанях

Всеношна — о 18.00.

Літургія — о 9.00.

Дістатися до храму можна маршрутним автобусом від зуп. «Центральний ринок» у Полтаві.

Зверніть увагу!

Православний магазин

Для вас широкий асортимент духовної літератури різних напрямків (Святе Письмо та тлумачення, життя та твори святих і подвижників благочестя, духовні поради, питання православної медицини, література для духовенства тощо). Ікони, утвар.

Чекаємо у Полтаві за адресами: вул. Шевченка, 54, (2-й поверх) з 8.00 до 16.00, крім понеділка.

Торговельний центр «Київ» вул. Зіньківська, 6, (3-й поверх, праве крило) з 9.00 до 21.00 без перерви та вихідних.



З благословення Високопреосвященнішого Филипа, митрополита Полтавського і Миргородського



Проводяться духовно-просвітницькі лекції-бесіди з тем:

- ❖ Старий Завіт,
- ❖ Новий Завіт,
- ❖ Діяння та послання святих апостолів.

Лекції-бесіди проводять священнослужителі та миряни, які мають відповідну освіту.

Заняття відбуваються:

- щочетверга (для всіх бажаючих),
- щонеділі (молодіжне спрямування)

о 19.00 в цокольному приміщенні церковноприходського будинку при Свято-Макаріївському соборі за адресою: м. Полтава, вул. Лялі Убийвовк, 2.

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:



ф. П - 1	Державний комітет зв'язку та інформації України												
	АБОНЕМЕНТ												
	на газету												
	01125												
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів		1									
на 2014 рік по місяцях													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Куди													
поштовий індекс												адреса	
Кому													
ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ													
на газету													
01125													
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів		1									
Вартість	передплати												
	переадресування												
на 2014 рік по місяцях													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
поштовий індекс							місто, село						
							область						
код вулиці							район						
буд.			корп.			кв.			вулиця				



Продолжение. Начало в № 2(2012)–7, 9, 11, 12(2013), 1–9.

*Яблоново. Окончание
служения благочинным.
1902–1910 гг.*

Перемещая меня из Варвы в Филипповичи, Преосвященный Иларион, как я уже говорил, обещал предоставить мне первый открывшийся приход в благочинии по моему желанию. За четыре года моей службы в Филипповичах такие приходы открывались, но ни один из них меня не прельщал. В материальном отношении если они были и лучше Филипповичей, то не имели тех удобств, какие я имел в Филипповичах благодаря близости их к местечку Яблоново, составлявшему местный административный и торговый центр, где были почта, базар, медицинский и ветеринарный участок, волостное правление, становой пристав и прочие учреждения, с которыми мне приходилось иметь дело. Вообще хороших приходов в моем благочинии было немного — два-три, не больше, — но они представляли из себя уже настоящую трущобу. Яблоново считалось в числе лучших.

Не знаю, сколько времени мне пришлось бы еще сидеть в Филипповичах, если бы в начале марта 1902 года не умер в местечке Яблонове священник отец Михаил Верпета и таким образом не освободился Яблоновский приход. Я решил перейти в Яблоново. К этому у меня были такие побуждения: во-первых, я избавлялся от необходимости чуть ли не каждый день ездить в Яблоново на почту, а моя жена — на базар; во-вторых, кроме дочери, которую я уже начал воспитывать, у меня подрастали два сына, воспитание которых должно было начаться; следовательно, нужно было подумать о средствах для этого. Яблоново же считалось в материальном отношении во много раз лучше Филипповичей; наконец, там была хорошая квартира для священника. Не скрою, что тут играло некоторую роль и самолюбие: а то, говорили, благочинный-благочинный, а сидит чуть ли не на худшем приходе во всей епархии; ведь Яблоново во всяком случае — не Филипповичи.

Спустя недели две после смерти священника отца М. Верпеты я лично отправился в Полтаву, представил Преосвященному Илариону рапорт о смерти отца Михаила и вместе — свое прошение о перемещении меня на его место.

Преосвященный Иларион принял меня очень любезно, поскорбел о смерти доброго пастыря и на мое прошение о перемещении изъявил полное согласие, сказавши, что он уже имеет несколько прошений от священников, желающих занять Яблоновский приход, но не получая от меня официального донесения о смерти священника Верпеты, догадывался о моем желании занять это место и потому до сих пор никому его не дал. Получив согласие Владыки на перемещение меня в Яблоново, я

Записки священномученика Гавриила Коваленко

после этого обратился к нему с другой просьбой — не назначать священника на мое место в Филипповичи впредь до особого моего извещения. На вопрос Владыки о причинах моей второй просьбы я ему объяснил, что священник отец Михаил Верпета, место которого я думал занять, жил в церковном доме, в котором должен буду поселиться я, умер, оставив жену и пять душ детей совершенно без всяких средств. Смерть его последовала в Великий пост; время было холодное, наступала Пасха. Имея намерение перейти в Яблоново, я предупредил об этом вдову и вместе с тем просил ее не спешить очищать для меня квартиру, жить в ней, сколько ей заблагорассудится. Этим я хотел предоставить вдове возможность устроить свои дела не спеша, как можно лучше, взять к себе, в старое гнездо, на праздник Пасхи детей, учившихся в духовно-учебных заведениях, и поддержать ее хоть немного материально, так как исполнявший во время болезни ее мужа священнические обязанности иеромонах Лубенского монастыря Никандр, согласно договора с церковным старостой, должен был выдавать ей половину дохода. Для прихожан же это не могло служить никаким стеснением ввиду того, что священник (иеромонах) у них на приходе, в случае же какой-либо крайности или нежелания обратиться к нему я мог бы заменить его во всякое время, так как Филипповичи отстояли от Яблонова всего в двух-трех верстах.

Выслушав мое объяснение, Владыка не только одобрил мой план действий, но и похвалил меня за желание облегчить положение бедной вдовы, обещая исполнить и эту мою просьбу. Кроме того, принимая в соображение, что отец Михаил умер от чахотки, которой болел очень долго, я имел в виду, по очищении квартиры его вдовой, провести в ней хоть примитивный ремонт и дезинфекцию, на что тоже требовалось время. Заручившись согласием Преосвященного Илариона, я сообщил об этом вдовематушке, пригласил к себе церковного старосту и приказал ему не отпускать из Яблонова иеромонаха Никандра, оставив его в приходе на прежних условиях, впредь до моего распоряжения.

Что потом произошло, мне доподлинно неизвестно. Забыл ли Преосвященный Иларион о своем обещании или другие какие-либо причины изменили его взгляд, но только не прошло и двух недель после этого, как ко мне в Филипповичи, помню как сейчас, в Вербную Субботу (Лазареву)

приехал молодой священник со своей старухой-матерью, отрекомендовавшийся мне священником отцом Александром Хуторненко, назначенным на мое место в Филипповичи, о чем и предъявил мне, как благочинному, свои документы. После данного мне Владыкой обещания, после сделанных мною распоряжений в Яблонове я почувствовал себя неловко. Я подробно рассказал обо всем отцу Александру и высказал ему свое недоумение по поводу его назначения, на что он мне совершенно резонно сказал, что он об этом лично не знал и что во всяком случае в происшедшем он нисколько не виноват. Разумеется. Как же быть? Тогда я властью благочинного решил этот вопрос так: «Во всяком случае, — сказал я, — от данного мною вдове обещания я не отступлю, теснить ее и заставлять поскорее очистить мне квартиру в Яблонове я не стану». Узнавши же от отца Александра, что его жена приедет нескоро, я ему сказал: «В таком случае будем жить вместе. У меня за кухней есть большая, очень хорошая комната. Я Вам ее очищу, занимайте ее со своей мамашей, и будем каждый делать свое дело: Вы служите в Филипповичах, а я буду ездить для служения в Яблоново до тех пор, пока не представится мне возможность совсем туда переехать». Я заметил, что это решение ему не понравилось, но что он мог со мною поделаться?

В Вербное Воскресенье мы служили с ним в Филипповичах вместе. В тот же день я вызвал к себе Яблоновского церковного старосту, приказал ему отпустить в Лубны иеромонаха Никандра, рассчитав его, и объявил ему, что с завтрашнего дня (Страстного понедельника) я буду ездить для служения в Яблонове сам. Но тут случилось одно непредвиденное обстоятельство. Прорехав в понедельник рано утром на служение в Яблоново при довольно сильном утреннем ветре, я, вероятно, простудил свои зубы, которые начали у меня сильно болеть; кроме того, начал нарываться флюс. Во вторник боль еще более усилилась, так что я с трудом мог отслужить литургию, по окончании которой заехал в приемный покой, где фельдшер смазал мне десну и щеку какой-то жидкостью, но это нисколько не помогло: боль еще больше усилилась и сделалась невыносимой, флюс нарывал. О том, чтобы ехать на следующий день в Яблоново, не могло быть и речи: мне нужны были тепло и покой. А потому я предложил отцу Александру поменяться со мной ролями: ему ездить для служения в Яблоново, а сам как-нибудь, хотя и с

большим трудом, решил служить за него в Филипповичах, пока моя болезнь не пройдет. Так шло у нас дело до субботы: болезнь моя не проходила, флюс все нарывал и нарывал. В пятницу, после выноса плащаницы, отец Александр приехал домой, как я заметил, очень смущенным и вдруг начал просить меня, чтобы я освободил его от поездки в Яблоново. На мой вопрос: «Почему? Что такое случилось?» — отец Александр долго не хотел рассказывать, но по моему настоянию наконец сказал, что он чувствует там себя очень неловко, так как яблоновские прихожане, будучи недовольны моим назначением, не дают ему покоя, настойчиво предлагая ему сделаться у них священником. «Когда же я, — говорил отец Александр, — сказал им, что священник у них есть и что назначение священника не зависит от их желания, то они заявили мне, что если нужно будет, то они пошлют особых уполномоченных в Полтаву с ходатайством об этом». Что такой случай мог быть, я в этом не сомневался, так как до меня и раньше доходили слухи о недовольстве моим назначением в Яблонове, но насколько это недовольство было общим, я этим не интересовался и вообще это настроение игнорировал, так как знал, что оно повредить мне не может. Тут, несомненно, была, как теперь принято говорить, со стороны кого-то провокация, но с чьей именно стороны, я не интересовался узнать. В самом деле, что могли прихожане, если бы и были мною недовольны, со мной сделать? Успеха у архиерея они, несомненно, не имели бы. Самое большее — могли отказаться перевезти мои вещи в Яблоново, что, конечно, было бы для меня неприятно, но Филипповичи были так близко, что, нанявши две-три подводы да плюс свои лошади, я мог легко за один день сам переехать в Яблоново. Больше ничего! Выслушав отца Александра, я просил его отслужить еще за меня в Яблоново в субботу, обещая ему, что на Пасху я найду вместо себя другого заместителя.

В субботу утром жена моя поехала в ближайшее село, где жил заштатный священник, которого я просил приехать для служения вместо меня в Яблоново, на что тот охотно согласился. Только в субботу вечером я, наконец, почувствовал, что флюс мой, благодаря постоянным теплым припаркам, созрел; поехал в Круподеринцы в больницу, где врач мне его вскрыл. Возвратившись из больницы, измученный болями и бессонницей в течение нескольких дней, я моментально уснул так крепко, что не слышал никакого Пасхального звона, несмотря на то, что церковь находилась от меня в нескольких шагах, и на другой день был разбужен женой уже тогда, когда Пасхальное богослужение кончилось и отец Александр, придя из церкви, приступил к освящению пасок. За всю свою жизнь это был пока единственный случай, что я не мог быть на богослужении на Святую Пасху. Таким образом, по причине своей болезни я мог начать регулярное служение в Яблоновском приходе только с Фоминого воскресенья. На Пасхальной неделе вдова матушка очистила мою квартиру, переехав из Яблонова в другое село к родственникам, и я немедленно приступил к ее ремонту: была сделана перетирка и побелка всех стен и потолков, окна, двери и полы были тщательно обмыты сильным раствором сулемы, который мне приготовили в местной аптеке. В этом деле мне незаменимую услугу оказывал церковный староста Иван Сергеевич Черницкий, за что я навсегда остаюсь ему благодарен.

Продолжение следует.



Мария Лазарева «Вербное Воскресенье».

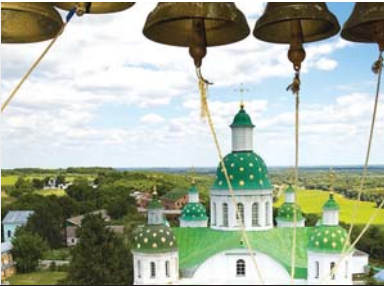
Монастирі Полтавщини приймають паломників

Мгарський монастир

Древня обитель Полтавщини — Спасо-Преображенський Мгарський чоловічий монастир запрошує паломників піднести свої молитви до Господа і Його Пречистої Матері на цьому святому місці, ознайомитися з історією монастиря, дізнатися про життя пов'язаних із ним святих. При обителі діє готель для паломників.

Чекаємо Вас за адресою:

37536 Україна, Полтавська область, Лубенський район, с. Мгар, Спасо-Преображенський монастир. Тел. **(05361) 5-48-06**. Електронна адреса: **www.mgarsky-monastery.org**



Велико-Будищанський монастир

У с. Писаревщина Диканського району відроджується Велико-Будищанський Свято-Троїцький жіночий монастир. Обитель чекає паломників, які хочуть помолитися й потрудитися во славу Божу й задля відбудови православної святині Полтавщини.

Адреса монастиря:

38522 Україна, Полтавська область, Диканський район, с. Писаревщина, вул. Лугова, 6. Додаткову інформацію можна отримати в єпархіальному управлінні за тел. **(0532) 59-59-91**.

Тел. монастиря **(05351) 9-45-42**.

До монастиря можна доїхати автобусами «Полтава—с. Писаревщина», що відправляються від автостанції №3 м. Полтави (поряд з ТЦ «Київ») о **5.50, 8.15, 14.05, 17.30**.



Хрестовоздвиженський монастир

Полтавський Хрестовоздвиженський жіночий монастир приймає паломників і людей, які хочуть потрудитися во славу Божу в стінах древньої обителі.

Настоятелька монастиря — ігуменя Сергія (Алексєєнко).

Престольне свято: 27 вересня.

Адреса монастиря:

вул. Свердлова, 2-г, м. Полтава, 36017, Україна. Тел. **(0532) 56-14-68**.



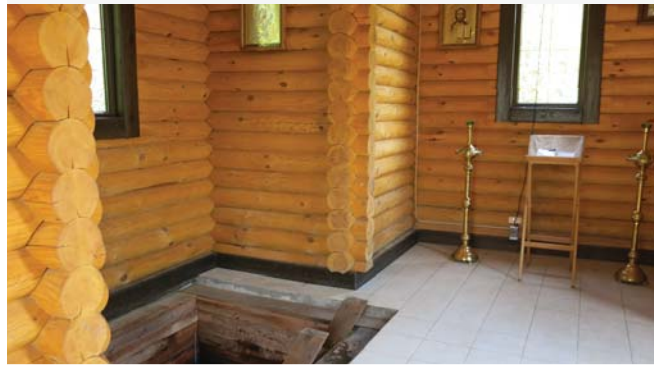
Молебні біля святих джерел на честь Горбанівської ікони Божої Матері

На честь святині землі Полтавської — чудотворного Горбанівського образу Божої Матері — з давніх-давен вшановуються православним народом святі джерела, розташовані в передмісті Полтави. Люди ходять до цих джерел не тільки набрати цілющої води, але й віддати молитовну шану Пресвятій Богородиці. На знак подяки благодійниками відновлено благоустрій навколо святих джерел.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, біля джерел щотижня звершуватимуться молебні.



Біля святого джерела на честь Горбанівської ікони Божої Матері (поруч із Баронівськими ставками) молебен звершуватиметься **щочетверга о 12-й годині** причтом Полтавського Хрестовоздвиженського жіночого монастиря.



Біля святого джерела у селі Горбанівка (територія релігійної громади Різдва Богородиці Української Православної Церкви) молебен звершуватиметься **щосуботи об 11-й годині** причтом Вознесенського храму Полтави.



Духовно-просвітницькі курси в Полтаві

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, обласне відділення Всеукраїнського православного педагогічного товариства проводить духовно-просвітницькі курси для педагогів, вихователів, керівників навчальних закладів та всіх, хто прагне долучити підростаюче покоління до вічних цінностей християнства. На курсах вивчаються Священне Писання, церковна історія, християнська культура, основи літургії.

Заняття відбуваються **щосереди о 18.00** в старому корпусі Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (м. Полтава, вул. Остроградського, 2).



Читайте щоп'ятниці «Православний вісник» — додаток до «Відомостей Полтавської єпархії»

Виходить у газеті «Полтавський вісник»:

передплатний індекс —

61582



ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.

Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ №11359—232ПР від 20.06.2006р.

Передплатний індекс: 01125.

Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-6, м. Полтава, 36040, Україна.

Телефон/факс: +380 (532) 55-22-28.

Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:

митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Заступник головного редактора:

Людмила Самойлова.

Фото: протоієрей Миколай Довганич, диякон Георгій Лінд.

Листування з читачами ведеться тільки на сторінках газети.

Автори несуть відповідальність за точність наведених даних.

Тираж номера: 6000 прим. Замовлення №1453310.

Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст». 69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16. Тел. (061) 228-10-30.